

**PRAVILA STUDIRANJA ZA PRVI I DRUGI CIKLUS
STUDIJA, INTEGRISANI, STRUČNI I SPECIJALISTIČKI
STUDIJ NA UNIVERZITETU U SARAJEVU**

Sarajevo, septembar 2026. godine

SADRŽAJ

DIO PRVI – STUDIJ	3
DIO DRUGI - NASTAVA	7
DIO TREĆI - STUDENTI.....	14
DIO ČETVRTI - DISCIPLINSKI POSTUPAK.....	34
DIO PETI - ISPRAVE O STUDIJU	35
DIO ŠESTI - PRELAZNE I ZAVRŠNE ODREDBE.....	37

Na osnovu člana 61. stav (1) tačka k) Zakona o visokom obrazovanju („Službene novine Kantona Sarajevo“, broj: 36/22 i 28/25) i člana 64. Statuta Univerziteta u Sarajevu sa pripadajućim izmjenama i dopunama, Senat Univerziteta u Sarajevu je na 22. redovnoj sjednici održanoj 30. 09. 2026. godine, donio

PRAVILA STUDIRANJA ZA PRVI I DRUGI CIKLUS STUDIJA, INTEGRISANI, STRUČNI I SPECIJALISTIČKI STUDIJ NA UNIVERZITETU U SARAJEVU

Član 1.

(Predmet Pravila)

- (1) Pravilima studiranja za prvi i drugi ciklus studija, integrisani, stručni i specijalistički studij na Univerzitetu u Sarajevu (u daljem tekstu: Pravila studiranja) bliže se uređuju organizacija i izvođenje studija na prvom i drugom ciklusu studija, integrisanom studiju, svim oblicima necikličnog obrazovanja, kao i druga pitanja koja se odnose na upis i organizaciju studija, trajanje studija, oblike studija, postupak ispitivanja i ocjenjivanja, prava i obaveze studenata, uvjete, i postupak provođenja završnog rada, isprave o studijima i druga relevantna pitanja od značaja.
- (2) Univerzitet u Sarajevu (u daljem tekstu: Univerzitet) i članice su obavezni Pravila studiranja objaviti na svojim oglasnim pločama/web stranicama prije upisa studenata u prve godine studija.
- (3) Terminološko korištenje muškog ili ženskog roda u ovim Pravilima podrazumijeva uključivanje oba roda.

DIO PRVI – STUDIJ

Član 2.

(Vrste studija)

- (1) Studiji na Univerzitetu se organiziraju i izvode kao ciklični i neciklični.
- (2) Ciklični akademski studiji se organizuju kao:
 - a) prvi ciklus akademskih studija,
 - b) drugi ciklus akademskih studija,
 - c) integrisani akademski studij i
 - d) treći ciklus akademskih studija.
- (3) Neciklične vrste studija na Univerzitetu su:
 - a) specijalistički studij,
 - b) stručni studij,
 - c) cjeloživotno obrazovanje,
 - d) zimske/ljetne škole,
 - e) razlikovni studij,
 - f) mikrokvalifikacije.
- (4) Precizniji uvjeti organizacije i izvođenja trećeg ciklusa akademskih studija iz stava (2) alineja d) ovog člana, uređuju se Pravilima studiranja za treći ciklus koja donosi Senat.

Član 3.

(Prvi ciklus akademskih studija)

- (1) Prvi ciklus akademskih studija traje tri ili četiri godine i vrednuje se sa najmanje 180 odnosno najmanje 240 ECTS bodova.

- (2) Osnovni uslov za upis na prvi ciklus akademskih studija je završeno četverogodišnje obrazovanje u Bosni i Hercegovini ili ekvivalentno obrazovanje međunarodnih programa u Bosni i Hercegovini i inostranstvu koje omogućava upis na univerzitetski studij u zemlji u kojoj je stečeno. Učenici koji su završili srednjoškolsko obrazovanje u inostranstvu obavezni su izvršiti nostrifikaciju svjedočanstva ili diplome u skladu sa važećim propisima.
- (3) Završetkom prvog ciklusa akademskog studija stiče se zvanje u skladu sa pravilnikom o sticanju akademskih titula.

Član 4.

(Drugi ciklus akademskih studija)

- (1) Drugi ciklus akademskih studija traje jednu ili dvije godine i vrednuje se sa najmanje 60 odnosno najmanje 120 ECTS bodova i to tako da u zbiru sa ECTS bodovima prvog ciklusa studija iznosi najmanje 300 ECTS bodova ukupno.
- (2) Pravo upisa na drugi ciklus studija imaju svi kandidati koji su završili prethodni studij sa stečenih najmanje 180 ECTS bodova za studije koji traju dvije godine, odnosno najmanje 240 ECTS bodova za studij koji traje jednu studijsku godinu kao i kandidati koji su završili diplomski studij po predbolonjskom sistemu studiranja a koji se u utvrđenom postupku ekvivalencije izjednačava sa prvim ciklusom univerzitetskog obrazovanja.
- (3) Pravo upisa na drugi ciklus studija imaju i studenti koji nakon ranije okončanog prvog i drugog ciklusa u zbiru imaju minimalno 240 ECTS bodova.
- (4) Završetkom drugog ciklusa akademskih studija stiče se zvanje u skladu sa pravilnikom o sticanju akademskih titula.

Član 5.

(Integrisani akademski studij)

- (1) Integrisani akademski studij je objedinjeni studij prvog i drugog ciklusa koji traje pet ili šest godina i vrednuje se sa najmanje 300 odnosno najmanje 360 ECTS bodova.
- (2) Pravo upisa na integrisani akademski studij imaju svi kandidati koji ispunjavaju uvjete i za upis na prvi ciklus studija utvrđen u članu 3. pravila.
- (3) Integrisani akademski studij vodi do zvanja u skladu sa pravilnikom o sticanju akademskih titula.

Član 6.

(Dualni studij)

- (1) Dualni studij podrazumijeva oblik studija koji se izvodi podijeljeno kod poslodavca, dualnog partnera i u učionici članice Univerziteta koja provodi dualni studij.
- (2) Završetkom dualnog studija stiče se diploma i zvanje u skladu sa odredbama koje utvrđuju ciklično obrazovanje u odnosu na završeni ciklus studija.
- (3) Detaljnija pitanja u vezi sa organizacijom dualnog studija, načinom realizacije i bitnim elementima ugovora uređuju se posebnim Pravilnikom o dualnom obrazovanju.

Član 7.

(Stručni studij)

- (1) Članice Univerziteta mogu organizovati stručni studij, kao vrstu necikličnog akademskog obrazovanja koji se vrednuje sa minimalno 60 ECTS do 120 ECTS bodova, na osnovu kojeg se omogućava nastavak studija na prvom ciklusu.

- (2) Pravo upisa na stručni studij imaju kandidati koji ispunjavaju uvjete za upis na prvi ciklus akademskih studija utvrđen članom 3. ovih Pravila.
- (3) Završetkom stručnog studija stiče se stručno zvanje stručnog saradnika (engl. associate degree) sa naznakom stručne oblasti koja se realizira odobrenim studijskim programom.
- (4) Propozicijama studijskog programa prvog ciklusa studija ECTS bodovi ostvareni na adekvatnom stručnom studiju mogu se dijelom ili u cijelosti ubrojiti u ECTS bodove koje je potrebno ostvariti na prvom ciklusu studija, što utvrđuje vijeće članice posebnim aktom.

Član 8.

(Specijalistički studij)

- (1) Članice Univerziteta mogu organizirati specijalistički studij kojem mogu pristupiti kandidati koji su završili drugi ciklus univerzitetskog obrazovanja, integrisani akademski studij ili diplomski studij po predbolonjskom sistemu studiranja, a koji se u utvrđenom postupku ekvivalencije izjednačava sa drugim ciklusom univerzitetskog obrazovanja, odnosno integrisanim akademskim studijem.
- (2) Specijalistički studij traje najmanje jednu studijsku godinu i vrednuje se sa minimalno 60 ECTS bodova.
- (3) Završetkom specijalističkog studija stiče se zvanje akademskog specijaliste (engl. academic specialist) sa naznakom oblasti iz studijskog programa ili ekvivalentno zvanje. Specijalistički studij osigurava prohodnost na treći ciklus studija ukoliko je to utvrđeno studijskim programom trećeg ciklusa.

Član 9.

(Ostale vrste necikličnog obrazovanja)

- (1) Neciklično obrazovanje predstavlja poseban vid edukacije kojim se zainteresiranim licima omogućava da dopune svoje obrazovanje, koje se, u pravilu, organizira u formi kurseva, praktičnih obuka, zimskih/ljetnih škola, seminara, razlikovnih studija i mikroakreditacija koje rezultira dodjelom certifikata i mikroakreditiva.
- (2) Neciklični oblik obrazovanja provodi se na osnovu programa koji je na prijedlog jedne ili više članica odobrio Senat Univerziteta.
- (3) U skladu sa odlukom Senata o konkretnom programu necikličnog obrazovanja i u skladu sa relevantnim zakonskim propisima o obrazovanju odraslih i cjeloživotnom učenju, Univerzitet i/ili njegova članica ovlašteni su izdavati certifikate i mikroakreditive o završenom necikličnom obliku obrazovanja za stečenu mikroakreditaciju.
- (4) Neciklični oblik obrazovanja realizira članica Univerziteta koja je matična za određenu oblast i u pravilu, izvodi ga akademsko osoblje Univerziteta, uz moguće angažiranje stručnjaka iz prakse.
- (5) Položeni ispiti i ostvareni ECTS bodovi stečeni na necikličnom obliku obrazovanja mogu biti prepoznati u postupku ekvivalencije kao ispit ili dio ispita.
- (6) Certifikati i mikroakreditivi izdati nakon završetka necikličnog oblika obrazovanja služe kao dokaz osposobljenosti kandidata za obavljanje određenih poslova i ne predstavljaju ekvivalent zvanju i diplomi nakon završetka cikličnih oblika studija koju izdaje Univerzitet odnosno organizaciona jedinica Univerziteta.

Član 10.
(Razlikovni studij)

- (1) Članice Univerziteta mogu realizovati razlikovni studij koji studentu omogućava sticanje prava na upis više razine studija.
- (2) Razlikovni studij se organizuje za upis na studijske programe drugog ciklusa studija, a u slučaju kada studenti nakon završenog prvog ciklusa studija ili predbolonjskog diplomskog studija moraju položiti razliku predmeta ili obaviti dodatne nastavne obveze kako bi mogli nastaviti studij na srodnom studijskom programu drugog ciklusa studija.
- (3) Razlikovni studij može trajati najviše dva semestra.
- (4) Za studente razlikovnog studija nije moguće provesti završetak studija koji podrazumijeva odbranu završnog rada nego se vrši evidentiranje da je student završio razlikovni studij.
- (5) Studentu koji je položio predmete iz razlikovnog studija izdaje se potvrda/certifikat o završetku razlikovnog studija. S obzirom da se završetkom razlikovnog studija ne stiče stručni naziv, ne može se izdati diploma ili dodatak diplomi.
- (6) Program razlikovnog studija usvaja Vijeće članice, na koji saglasnost daje Senat.

Član 11.
(Način studiranja)

- (1) Ciklični, stručni i specijalistički studiji mogu se realizirati kao:
 - a) redovni studij i
 - b) vanredni studij.
- (2) Redovni studij se organizira i izvodi sa punim fondom sati predviđenim studijskim programom.
- (3) Vanredni studij se organizira i izvodi kao poseban oblik studija koji je izvedbenim planom prilagođen studentima koji nisu u mogućnosti pohađati redovni studij.
- (4) Vanredni student pri upisu studijske godine opredjeljuje se u skladu sa studijskim programom za onoliko studijskih predmeta koliko je potrebno da se ostvari najmanje 30 ECTS bodova na nivou godine, osim ako mu je do kraja studija ostalo manje od 30 ECTS bodova.
- (5) Vanredni student zadržava status studenta do isteka roka koji se određuje u trostrukom broju akademskih godina potrebnih za realizaciju studijskog programa.
- (6) Dualni studij je vrsta redovnog studija u kojem student u istom omjeru pohađa nastavu i radi kod poslodavca, odnosno studiranje se odvija kroz mjesečnu izmjenu prakse i predavanja a u skladu sa potpisanim ugovorom o dualnom studiranju.
- (7) Studij članica Grupacije medicinskih nauka se realizira isključivo kao redovni studij.
- (8) Vanredni studenti obavezni su pristupiti oblicima semestralnih provjera znanja predviđenih silabusom predmeta i izvedbenim planom nastave koji se, u pravilu, obavljaju u toku onih radnih sedmica u kojima se organizira nastava za ove studente, a što je detaljnije utvđeno ovim Pravilima.
- (9) Vanredni studenti završnim ispitima mogu pristupiti u terminima kada se oni organiziraju za redovne studente istog studijskog programa.
- (10) Svi ispiti za vanredne studente obavezno se provode u prostorijama Univerziteta i nastavnim bazama Univerziteta.

DIO DRUGI – NASTAVA

Član 12.

(Organizacija akademske godine)

- (1) Akademska godina obuhvata 12 mjeseci nastavnih i nenastavnih aktivnosti, i u pravilu, počinje 1. oktobra, a završava se 30. septembra.
- (2) Akademska godina se organizira u dva semestra: zimski i ljetni.
- (3) Nastava na prvom ciklusu studija, drugom ciklusu studija i integrisanom studiju u zimskom semestru, u pravilu, počinje prvog ponedjeljka u oktobru i u pravilu traje po 15 sedmica kontinuiranih aktivnosti.
- (4) Nastava na specijalističkom, stručnom studiju, ostalim oblicima necikličnog studija, zajedničkim studijskim programima, kao i nastava koja se izvodi u posebnom organizacionom režimu, uključujući blok nastavu, može započeti i realizirati se u terminima koji odstupaju od redovne dinamike semestra, što utvrđuje vijeće članice.
- (5) Nakon završene nastave u zimskom i ljetnom semestru slijedi sedmica pauze.
- (6) Detaljan kalendar organizacije i realizacije studijskih programa za akademsku godinu utvrđuje i objavljuje Senat Univerziteta na svojoj web stranici najkasnije 60 dana prije početka nastave.
- (7) Članice Univerziteta obavezne su svoje kalendare aktivnosti objaviti na vlastitim web stranicama prije početka nastave.
- (8) Izuzetno, članica Univerziteta, zbog svojih specifičnih uvjeta i zahtjeva studija, može svojim kalendarom akademskih aktivnosti modificirati akademski kalendar Univerziteta, ali ne na način da izađe iz okvira početka i završetka akademske godine.
- (9) Dekan može odobriti izmjenu načina realizacije nastave u slučaju odobrenog odsustva nastavnika ili saradnika radi naučnog, umjetničkog ili stručnog usavršavanja ili obavljanja aktivnosti od posebnog interesa za Univerzitet ili članicu, gostujućih profesora/predavača sa drugih univerziteta i u slučaju nadoknade nenastavnih dana utvrđenih akademskim kalendarom.
- (10) Vijeće članice može svojim kalendarom nastavnih aktivnosti utvrditi izvođenje nastave na daljinu (online režimu) u obimu do jedne trećine u semestru za studijske programe čija je realizacija predviđena u učionici.
- (11) Online sedmice iz prethodnog stava moraju biti utvrđene akademskim kalendarom članice.

Član 13.

(Oblici organizacije nastave)

- (1) Nastava se organizuje u prostorijama članice, na daljinu ili kombinacijom ova dva modela.
- (2) Nastava u prostorijama podrazumijeva da se nastava izvodi u učionicama, laboratorijama, odnosno nastavnom prostoru članice te u prostorima nastavnih, naučnoistraživačkih i umjetničkoistraživačkih baza, poslovnih subjekata u kojima se provodi dualno obrazovanje i kao terenska nastava.
- (3) Nastava na daljinu podrazumijeva da se nastavnici i studenti ne nalaze fizički na istoj lokaciji ali koriste različitu tehnologiju kao podršku interaktivnoj komunikaciji u okviru nastavnog procesa.
- (4) Kombinacija modela nastave iz stava (2) i (3) podrazumijeva da se nastava organizira u isto vrijeme i u prostorijama i na daljinu.

Član 14.

(Vrste nastavnih aktivnosti)

- (1) U skladu sa studijskim programom članice Univerziteta organiziraju predavanja, vježbe, konsultativnu nastavu, konsultacije, seminare, praktičnu nastavu, stručnu praksu, ferijalnu praksu, kliničku praksu, metodičku, didaktičku, pedagošku, andragošku i psihološku praksu, umjetničku nastavu, koncertnu produkciju i praksu, terensku nastavu, stručne ekskurzije, blok nastavu i druge oblike nastavnih aktivnosti primjerene prirodi studijskog programa.
- (2) Nastavnici, u pravilu, izvode predavanja. U skladu sa planom realizacije nastave, nastavnici izvode predavanja, vježbe i druge oblike nastave, dok saradnici izvode vježbe te iznimno, u koordinaciji sa odgovornim nastavnikom, dijelove predavanja i seminara.
- (3) **Predavanja (u učionici i na daljinu)** su oblik nastave na kojima nastavnik usmeno i/ili putem snimljenih materijala izlaže sadržaj teme na način i u količini utvrđenoj studijskim programom. U iznimnim slučajevima i uz koordinaciju sa predmetnim nastavnikom predavanja može održavati saradnik (asistent, viši asistent, lektor, student III ciklusa) u obimu ne većem od 10% od ukupnog fonda sati predavanja.
- (4) **Vježbe (u učionici i na daljinu)** su oblik nastave na kojem se, u ovisnosti od predmeta, uvježbavaju osnovna znanja, razrađuju primjeri iz gradiva izloženog na predavanjima, rješavaju praktični ili teorijski problemi, zadaci i slučajevi iz prakse. Za sadržaj vježbi odgovoran je nastavnik-nositelj predmeta i asistent ili stručni saradnik koji izvodi vježbe. U naučno-nastavnom procesu s ciljem stručne pomoći i organiziranja vježbi mogu se angažirati studenti prvog, drugog i integriranog studija kao studenti-demonstratori. Studenti-demonstratori postupaju u skladu sa uputama predmetnog nastavnika. U izvođenju vježbi u nastavi prvog i drugog ciklusa studija mogu učestvovati i studenti doktorskog studija.
- (5) **Konsultativna nastava (u učionici ili na daljinu)** je oblik nastave koji se može organizirati prema odluci vijeća članice u slučaju kada je na studijsku grupu ili predmet upisano 3 studenta ili manje. Konsultativna nastava se izvodi kroz individualno ili grupno vođenje studenata u maloj grupi, strukturirane konsultacije, usmjereno samostalno učenje, rad na zadacima i projektima uz kontinuirano praćenje napretka svakog studenta. Konsultativnom nastavom ostvaruju se istovjetni ishodi učenja, isti obim obaveza studenata i isti broj ECTS bodova kao pri redovnom izvođenju predmeta, a kriteriji i način provjere znanja ostaju utvrđeni silabusom predmeta. Odluku o izvođenju predmeta u konsultativnom obliku donosi vijeće članice najkasnije u roku od 15 dana od početka semestra, na obrazložen prijedlog predmetnog nastavnika. Predmetni nastavnik je obavezan izraditi plan rada konsultativne nastave koji sadrži dinamiku susreta, oblike rada, obaveze studenata i način praćenja napretka, te ga dostaviti studentima i organizacionoj jedinici prije početka izvođenja. Nastavnik vodi evidenciju održanih susreta i ostvarenih aktivnosti studenata u obliku koji utvrđuje članica, a ista se pohranjuje uz dokumentaciju predmeta.
- (6) **Praktična nastava** predstavlja oblik nastavnog procesa koji podrazumijeva posjete ustanovama, institucijama i organizacijama od značaja za studijski program. Praktična nastava se može organizirati i u prostorijama članice.
- (7) **Konsultacije (u učionici i na daljinu)** su oblik nastavnog rada koji se odvija u individualnom kontaktu nastavnika/asistenta i studenta. Predmetni nastavnik i saradnik su obavezni da tokom realizacije nastave, izvršavanja samostalnih zadataka studenata i njihovih priprema za savladavanje nastavno-naučnih sadržaja i provjeru znanja pomognu studentima organiziranjem i održavanjem redovnih konsultacija. Na konsultacijama studenti mogu tražiti objašnjenje pojedinih, posebno složenih dijelova obuhvaćenih programom predmeta, tražiti pomoć pri izradi zadataka iz predispitnih aktivnosti, tražiti pomoć pri izradi završnog rada te izradi i realizaciji projekta.

Konsultacije mogu biti organizirane u vidu kabinetskih konsultacija, konsultacija u učionici te korištenjem e-maila i drugih vidova elektronske komunikacije, uz obavezu da se najmanje 5 nastavnih sati sedmično planira za konsultacije. Termini konsultacija moraju biti usklađeni sa planom realizacije nastave te prilagođeni obavezama akademskog osoblja i potrebama studenata, a obavezno se javno oglašavaju putem odgovarajuće elektronske platforme za učenje/nastavu članice.

- (8) **Stručna praksa (internship)** predstavlja oblik nastave tokom kojeg studenti stiču praktična znanja iz oblasti koja je obuhvaćena studijskim programom kroz učestvovanje u radnom procesu. Članica Univerziteta u okviru najmanje jednog ciklusa studija obavezna je studijskim programom utvrditi stručnu praksu, odnosno praktično osposobljavanje studenata. Stručna praksa se izvodi pod supervizijom stručnih saradnika/mentora i u organizaciji koordinatora stručne prakse na fakultetu/akademiji, a može se realizirati kao sastavni dio nastave u prostorijama članice i/ili u prostorijama drugih subjekata javnog i privatnog sektora na području Bosne i Hercegovine i u inostranstvu. Stručna praksa i praktično osposobljavanje studenata vrednuju se odgovarajućim brojem ECTS bodova na način utvrđen studijskim programom, a mogu se vrednovati i odgovarajućom ocjenom iz člana 49. Pravila, odnosno oznakom zadovoljio/nije zadovoljio. Način realizacije, dokumentovanja i provjere znanja provedene stručne prakse i praktičnog osposobljavanja studenata članica utvrđuje studijskim programom ili posebnim aktom. Na članicama Medicinske grupacije sadržaj i obim stručne prakse, u zavisnosti od studijskog programa, može se vezati za različite vidove osposobljavanja tokom trajanja akademske godine. Uvjeti pod kojima se stručna praksa realizira u nastavnim bazama bliže se reguliraju sporazumom između Univerziteta/članice i ustanove koja ima status nastavne baze.
- (9) **Ferijalna praksa** predstavlja angažman sa punim ili djelimičnim radnim vremenom studenta, dugoročnog ili kratkoročnog karaktera, sa definiranom novčanom naknadom ili bez novčane naknade, kao samo-usmjeravajuća ili određena uputama mentora ili kao bilo koja kombinacija ranije navedenih elemenata. Ferijalna praksa se obavlja u periodu ljetne pauze, odnosno od završetka nastave ljetnog semestra do početka nastave zimskog semestra, a u skladu sa datumima utvrđenim Akademijskim kalendarom.
- (10) **Klinička praksa** predstavlja oblik nastavnog procesa koji se izvodi na fakultetima koji spadaju u medicinsku grupaciju i na predmetima čiji sadržaj zahtijeva poseban oblik nastave.
- (11) **Umjetnička nastava** (rad u studiju/ateljeu/pozorištu/drugim umjetničkim prostorima i kulturnim institucijama) podrazumijeva oblik izvođenja nastave u kojem studenti rade neovisno (individualno ili grupno).
- (12) **Blok nastava** predstavlja oblik organizacije nastave u kojem se predmet ili dio predmeta izvodi u kraćim vremenskim razdobljima, u skladu sa studijskim programom i izvedbenim planom nastave. Način organizacije blok nastave, dinamika realizacije nastavnih aktivnosti i termini provjere znanja moraju biti unaprijed utvrđeni i objavljeni studentima.
- (13) **Stručne ekskurzije** se mogu organizirati u skladu sa sadržajem predmeta i organizira ih predmetni nastavnik. Plan stručne ekskurzije obavezno sadrži popis studenata, način organiziranja i teme koje će studenti obraditi na stručnoj ekskurziji.
- (14) **Metodička, didaktička, pedagoška, andragoška i psihološka praksa** podrazumijeva stručnu praksu na nastavničkim studijskim programima, koja uključuje obavezu obavljanja časova hospitovanja, metodičke, andragoške i pedagoške prakse, u skladu sa važećim nastavnim planom i programom, kojim su definirani obim i sadržaj obaveza studenata.
- (15) **Koncertna produkcija i praksa** predstavljaju oblik nastave na kojoj studenti samostalno organiziraju produkciju i organizaciju koncerata i drugih tipova manifestacija.

- (16) **Seminar** je oblik nastave u kojem manja grupa studenata (do 25 studenata) aktivno obrađuje određeno nastavno gradivo. Cilj seminara je da se prodube i kritički razmotre tematski sadržaji te da se studenti upoznaju s načinima spoznaje i zaključivanja u određenoj naučnoj/umjetničkoj oblasti. Na seminaru nastavnik definira probleme i postavlja pitanja kojima usmjerava aktivan rad studenata, navodeći ih na samostalno donošenje zaključaka i postavljanje problema te pomaže razvoju vještina kritičkog i kreativnog mišljenja. U iznimnim slučajevima i uz strogi nadzor i koordinaciju sa predmetnim nastavnikom seminare može održavati saradnik (asistent, viši asistent).
- (17) **Terenska nastava** predstavlja oblik nastavnog procesa koji se izvodi izvan prostorija članice Univerziteta, na lokacijama relevantnim za sadržaj predmeta i ishode učenja studijskog programa. Bliže uslove organizacije i realizacije terenske nastave, njen obim, način dokumentovanja i vrednovanja, te obaveze nastavnika i studenata, članica utvrđuje svojim aktima u skladu sa prirodom studijskog programa.

Član 15. **(Raspored sati)**

- (1) Nastava se organizira i izvodi prema utvrđenom rasporedu sati.
- (2) Članice Univerziteta su obavezne objaviti raspored sati na oglasnoj ploči i web stranici najkasnije 10 dana prije početka realizacije nastave u zimskom odnosno ljetnom semestru.
- (3) Pod objavom na oglasnoj ploči iz stava (2) ovog člana podrazumijeva se i objava putem odgovarajuće elektronske platforme za učenje/nastavu članice.
- (4) Raspored sati sadrži: naziv studijskog programa, studijsku godinu, naziv predmeta, vrijeme (dan, sat) održavanja nastave, mjesto održavanja nastave (sale, laboratorije), ime(na) nastavnika i druga uputstva o nastavi.
- (5) Raspored sati po studijskim godinama (godina studija u koju je student upisan) se priprema tako da nema preklapanja obaveza za studente upisane prvi put na tu studijsku godinu. U slučaju preklapanja u rasporedu student je dužan slušati predmete koje je prenio iz prethodne studijske godine, ukoliko nije ostvario pravo na potpis odgovornog nastavnika iz člana 21. ovih Pravila.
- (6) Promjena rasporeda sati u toku semestra, u pravilu, nije dopuštena.
- (7) Ukoliko se iz objektivnih razloga raspored nastave mora promijeniti, predmetni nastavnik je obavezan o tome obavijestiti studente putem elektronskog sistema za podršku realizaciji nastave koji koristi članica, najkasnije 24 sata prije planirane promjene. Saradnik može promijeniti termin nastavnih aktivnosti koje realizira uz prethodnu saglasnost odgovornog nastavnika.

Član 16. **(Program rada - Silabus)**

- (1) Predmetni nastavnik obavezan je da u prvoj sedmici nastave upozna studente sa izvedbenim planom nastave, a posebno sa: rasporedom i sadržajem nastavnih aktivnosti, metodama realizacije nastave, načinima i kriterijima praćenja znanja i napredovanja studenta, zadacima predviđenim za individualni rad studenta i rokovima za njihovo izvršenje, predviđenim formama provjere znanja, terminima i načinom realizacije provjera znanja, kriterijima ocjenjivanja, te obaveznom i preporučenom literaturom.
- (2) Za izvođenje svih oblika nastave kao i za praćenje aktivnosti studenata i provjeru njihovih postignuća na osnovu nastavne literature koja je naznačena u nastavnom planu i programu odgovoran je predmetni nastavnik u skladu sa obavezama utvrđenim nastavnim planom i programom.

Član 17.
(Nastavni predmeti)

- (1) Nastavni predmet predstavlja didaktički pripremljenu naučnu, odnosno umjetničku disciplinu iz naučnog/umjetničkog polja ili grane određene naučne/umjetničke oblasti.
- (2) Nastavni predmeti studijskog programa kategoriziraju se kao obavezni i izborni.
- (3) Obavezni nastavni predmeti su oni kojima se stječu znanja, vještine i kompetencije neophodne za ostvarivanje akademske svrsishodnosti studijskog programa.
- (4) Izborni predmeti vode se na listama predmeta studijskog programa, nude se na izbor studentu kao mogućnost stjecanja dodatnih akademskih i stručnih znanja, obrazovanja i opće kulture i obavezni su samo za one studente koji su ih izabrali.
- (5) Prilikom upisa u narednu studijsku godinu student je obavezan prijaviti izborne predmete za zimski i ljetni semestar koje želi slušati i polagati.
- (6) Predmeti koje je student prijavio, ne mogu se mijenjati nakon njihove verifikacije, osim u slučajevima kada se predmetna nastava ne može realizirati iz objektivnih razloga (bolest nastavnika, odlazak u mirovinu).
- (7) Student koji ne položi predmet u redovnom i popravnim rokovima upisuje predmet ponovo, ako je iz grupe obaveznih predmeta, a ako je iz grupe izbornih predmeta upisuje isti predmet ponovo ili odabire drugi izborni predmet da bi ostvario potrebne ECTS studijske bodove.
U odabiru izbornih predmeta prednost imaju studenti koji su godinu upisali prvi put, a potom studenti ponovci.
- (8) Ukoliko se na studijsku grupu ili na pojedini predmet u jednoj akademskoj godini upiše manje od 5 studenata, Vijeće članice može donijeti odluku o drugačijem načinu organizacije nastave od onog predviđenog studijskim programom.
- (9) Senat svojom posebnom odlukom može utvrditi da neki od obaveznih ili izbornih predmeta, imajući u vidu šire primjenjive stručne osnove i znanja koja pružaju studentu, bude zajednički predmet za više studijskih programa.
- (10) Nastava iz pojedinih predmeta može se organizirati i na nivou Univerziteta koji ovu nastavu organizira sa matičnim fakultetom ili akademijom.
- (11) Svaki nastavni predmet vrednuje se odgovarajućim brojem ECTS bodova.

Član 18.
(Organizacija redovnog studija)

- (1) Redovni studij organizira se kao oblik studija u kojem student kontinuirano učestvuje u nastavnom procesu i izvršava studijske obaveze u obimu i dinamici utvrđenim studijskim programom, izvedbenim planom nastave i silabusima predmeta.
- (2) Redovni studij izvodi se u punom fondu sati nastavnih aktivnosti utvrđenih studijskim programom.
- (3) Student na redovnom studiju, u pravilu, u jednoj akademskoj godini upisuje studijske obaveze u obimu od 60 ECTS bodova, odnosno 30 ECTS bodova po semestru, osim u slučajevima utvrđenim ovim Pravilima.
- (4) Redovni studij organizira se po semestrima, u skladu sa akademskim kalendarom Univerziteta, kalendarom aktivnosti članice, izvedbenim planom nastave i rasporedom sati.
- (5) Nastavne i druge studijske obaveze na redovnom studiju ostvaruju se kroz predavanja, vježbe, konsultacije, praktičnu nastavu, stručnu praksu, provjere znanja i druge oblike nastavnih i studijskih aktivnosti utvrđene studijskim programom.

- (6) Članica je dužna redovni studij organizirati na način koji omogućava urednu realizaciju nastavnog procesa, ostvarivanje ishoda učenja i izvršavanje obaveza studenata u skladu sa studijskim programom i ovim Pravilima.

Član 19.

(Prisustvo na nastavi redovnih studenata)

- (1) Studenti u statusu redovnog studenta obavezni su prisustvovati svim oblicima nastave minimalno 80% od ukupnog fonda sati po predmetu čime ostvaruje pravo na ovjeru urednog pohađanja nastave.
- (2) Izuzetno, ukoliko za to postoje opravdani razlozi (kraća bolest, angažmani studenta u projektima, učešće u poslovima izvan Univerziteta, radionice, naučne ili umjetničke smotre, skupovi, porodični razlozi), koji moraju biti pisano dokumentirani, studenti mogu izostati i do 30% fonda sati nastavnih aktivnosti na predmetu, a odluku o pravdanju donosi predmetni nastavnik. Ukoliko student nije zadovoljan odlukom nastavnika o pravdanju izostanaka, odluku o pravdanju odustva donosi dekan, na prijedlog prodekana za nastavu uzimajući u obzir strukturu i obim studijskog programa.
- (3) Evidencija održane nastave provodi se na način koji utvrdi vijeće članice.

Član 20.

(Prisustvo na nastavi vanrednih studenata)

- (1) Vanredni studenti su obavezni prisustvovati odnosno učestvovati utvrđenim oblicima izvođenja nastave minimalno 80% od predviđenog fonda sati za ove oblike izvođenja nastave.
- (2) Izuzetno, ukoliko za to postoje opravdani razlozi (kraća bolest, angažmani studenta u projektima, učešće u poslovima izvan Univerziteta, radionice, naučne ili umjetničke smotre, skupovi, porodični razlozi), koji moraju biti pisano dokumentirani, studenti mogu izostati i do 30% fonda sati nastavnih aktivnosti na predmetu, a odluku o pravdanju donosi predmetni nastavnik.
- (3) Ukoliko student nije zadovoljan odlukom nastavnika o pravdanju izostanaka, odluku o pravdanju odsustva donosi dekan, na prijedlog prodekana za nastavu, uzimajući u obzir strukturu i obim studijskog programa.

Član 21.

(Upis i ovjera semestra i godine)

- (1) Upis i ovjera semestra i studijske godine obavezni su za sve studente.
- (2) Semestar ovjerava Studentska služba na osnovu potpisa nastavnika-nosilaca svih obaveznih i od studenta odabranih izbornih predmeta u tom semestru u indeksu studenta, odnosno drugog lica u slučaju spriječenosti nastavnika, kojeg ovlasti dekan, čime se potvrđuje uredno pohađanje nastave i izvršavanje predviđenih obaveza studenta na tim predmetima.
- (3) Potpis nastavnika iz stava (2) ovog člana predstavlja uvjet za pristup studenta završnom ispitu iz odgovarajućeg predmeta.
- (4) Student ima pravo na upis u ljetni semestar i u slučaju da u indeksu nisu evidentirani svi potpisi predmetnih nastavnika iz zimskog semestra.
- (5) Na osnovu ovjera zimskog i ljetnog semestra izvodi se ovjera studijske godine, nakon čega student, u skladu sa zakonom, statutom i ovim Pravilima o dozvoljenom broju prenesenih ECTS bodova odnosno nepoloženih ispita, može upisati zimski semestar naredne studijske godine, odnosno narednu studijsku godinu.

- (6) Student ima pravo prenijeti u narednu godinu studija unutar jednog ciklusa studija najviše zakonom utvrđen broj ECTS kredita ili dva nepoložena predmeta, bez obzira na vrednovanje, pod uslovom da nepoloženi predmet koji se prenosi u narednu studijsku godinu nije preduslov za slušanje predmeta u toj studijskoj godini.
- (7) Nepoloženim predmetom, u smislu stava (6) ovog člana, smatra se predmet kod kojeg je student ispunio sve obaveze utvrđene silabusom predmeta neophodne za sticanje prava na izlazak na ispit, što se potvrđuje potpisom nastavnika u indeksu, odnosno odgovarajućim unosom u elektronskom indeksu, ali nije ostvario prolaznu ocjenu na ispitu.
- (8) Predmet za koji student nije ispunio obaveze iz stava (7) ovog člana (u daljem tekstu: neodslušan predmet) ne smatra se nepoloženim predmetom u smislu stava (6), te ga je student dužan ponovo upisati i odslušati.
- (9) Vijeće fakulteta/akademije može odrediti postupanje s neodslušanim predmetima prilikom upisa naredne studijske godine.
- (10) Odluka Vijeća iz stava (9) ovog člana donose se uvažavajući prirodu studijskog programa, posebno udio kliničke, laboratorijske, terenske i praktične nastave, kao i propise koji uređuju regulisane profesije.

Član 22.

(Studijski program)

- (1) Studijski program znači zaokruženu cjelinu učenja koja vodi ka konkretnoj kvalifikaciji. Studijski program je fleksibilan skup obaveznih i izbornih predmeta/modula čijim savladavanjem se obezbjeđuje dostizanje planiranih ishoda učenja. Studijski program može, uz predmete/module, da uključuje i praktičan rad, studentske prakse i izradu završnog rada.
- (2) Studijski program u formi dokumenta obavezno sadrži: sve elemente predviđene Pravilnikom o postupku usvajanja i izmjene studijskih programa na Univerzitetu u Sarajevu.

Član 23.

(Izmjene studijskog programa)

- (1) Izmjene i dopune studijskog programa vrše se u skladu sa pravilnikom koji tretira usvajanje novih i izmjene i dopune postojećih studijskih programa.
- (2) Student ima pravo završiti studijski program po kojem je upisan u roku ne dužem od njegovog nominalnog vremenskog trajanja produženog za dvije akademske godine.
- (3) Izmijenjeni ili dopunjeni nastavni plan i program u okviru studijskog programa ne može se primjenjivati retroaktivno, u smislu utvrđivanja dodatnih obaveza studentu i to za studijsku godinu koju je student uspješno okončao te za tekuću studijsku godinu.
- (4) Ukoliko je došlo do izmjene nastavnog plana i programa u okviru studijskog programa, student koji obnavlja godinu/e obavezan je pohađati studij prema izmijenjenom/važećem nastavnom planu i programu, a nakon što mu se izvrši ekvivalencija ispita iz predmeta po starom i izmijenjenom/važećem nastavnom planu i programu.
- (5) Studenti u statusu apsolventa i apsolventa ponovca imaju pravo da završe studij po nastavnom planu i programu po kojem su stekli status bez obzira na broj obnavljanja apsolventskog statusa.
- (6) Lica koja su izgubila status studenta, a kojim je odobren nastavak studija, mogu nastaviti studij u statusu samofinansirajućeg studenta početkom naredne akademske godine prema važećem NPP.

- (7) Lica koja su izgubila status studenta, a nakon što su prethodno stekli uvjete za status apsolventa, a kojim je odobren nastavak studija, imaju pravo da nastave studij po nastavnom planu i programu po kojem su stekli status apsolventa.

DIO TREĆI – STUDENTI

Član 24.

(Konkurs za upis)

- (1) Konkurs za upis studenata raspisuje Univerzitet, u skladu sa Zakonom i Statutom.
- (2) Konkurs za upis studenata u prvu godinu prvog ciklusa, integrisanog studija i drugog ciklusa objavljuje se na datum utvrđen Akademskim kalendarom i u skladu sa Zakonom i Statutom.
- (3) Konkursom za upis u prvu godinu studija detaljnije se definišu:
 - a) Prijavni rokovi za upis;
 - b) Način prijave na Konkurs;
 - c) Pravo učešća na Konkursu;
 - d) Komisije za prijem i upis kandidata;
 - e) Način i termini polaganja prijemnih ispita na čenicama na kojima je isti predviđen;
 - f) Objava preliminarne i konačne rang liste;
 - g) Rokovi za žalbe;
 - h) Upis kandidata po konačnim rang listama;
 - i) Prava kandidata koji spadaju u posebne kategorije;
 - j) Kandidati koji dolaze iz država nastalih raspadom SFRJ;
 - k) Prava kandidata sa invaliditetom;
 - l) Dokumenti potrebni za prijavu na Konkurs;
 - m) Kriteriji i mjerila za bodovanje kandidata;
 - n) Plan upisa
- (4) Precizniji detalji vezani za uvjete upisa na pojedine studijske programe kao i cijene studija/školarine sadržani su u tekstu konkursa koji objavljuju članice na svojim web stranicama.

Član 25.

(Pravo učešća na Konkursu)

- (1) Pravo učešća na Konkursu za upis u stručni studij, prvi ciklus studija i integrisani studij, pod jednakim uslovima, imaju kandidati sa završenom srednjom školom u četverogodišnjem trajanju u Bosni i Hercegovini, kandidati koji su srednju školu završili izvan Bosne i Hercegovine, a za koje je nakon postupka priznavanja, odnosno nostrifikacije ili ekvivalencije utvrđeno da imaju završeno adekvatno obrazovanje za nastavak školovanja, kao i kandidati sa završenom srednjom školom po međunarodnim programima odobrenim od nadležnog ministarstva, za koje je utvrđeno da imaju adekvatno obrazovanje za nastavak visokoškolskog obrazovanja.
- (2) Kandidati koji su srednju školu završili izvan Bosne i Hercegovine imaju pravo učešća na Konkursu i prije okončanja postupka priznavanja, odnosno nostrifikacije ili ekvivalencije inozemne obrazovne isprave o završenom srednjoškolskom obrazovanju. Kandidat se može uslovno upisati u prvu studijsku godinu prije okončanja navedenog postupka, uz potvrdu da je postupak pokrenut kod nadležnog organa ili uz ovjerenu izjavu da će postupak biti pokrenut do upisa na studijski program.

- (3) Kandidati sa završenom srednjom školom po međunarodnim programima odobrenim od nadležnog ministarstva, a čiji se rezultati eksterne provjere znanja objavljuju u augustu ili septembru, uključuju se u postupak upisa i prije izdavanja dokaza o položenim ispitima eksterne provjere znanja, na osnovu predviđenih ocjena.
- (4) Pravo učešća na Konkursu za upis u drugi ciklus studija, pod jednakim uslovima, imaju državljani Bosne i Hercegovine i strani državljani sa završenim odgovarajućim prvim ciklusom studija na akreditiranoj visokoškolskoj ustanovi, koji se vrednuje sa najmanje 180, odnosno 240 ECTS studijskih bodova, tako da u zbiru sa vrednovanjem drugog ciklusa studija koji se upisuje iznosi najmanje 300 ECTS studijskih bodova, kandidati koji su u prethodnom obrazovanju završili prvi i drugi ciklus studija po modelu 3+2 ili 4+1, te u konačnici, nakon ranije okončanog prvog i drugog ciklusa studija, imaju u zbiru minimalno 240 ECTS studijskih bodova, kandidati koji su završili studij po predbolonjskim studijskim programima na visokoškolskim ustanovama u Bosni i Hercegovini, a za koje je utvrđeno da ispunjavaju uslove za upis na drugi ciklus studija, kao i kandidati koji su prvi ciklus, odnosno predbolonjski studij, završili izvan Bosne i Hercegovine na akreditiranim ustanovama, a za koje je nakon postupka priznavanja, odnosno nostrifikacije ili ekvivalencije utvrđeno da imaju završeno adekvatno obrazovanje za nastavak školovanja.
- (5) Kandidat koji ispunjava uslove za upis na drugi ciklus studija ima pravo upisa i na studijske programe iz drugih oblasti koje se razlikuju od oblasti prethodno završenog studijskog programa, pod uslovima koje utvrdi vijeće članice ili koji su utvrđeni studijskim programom.
- (6) Kandidati koji su prethodni studij završili izvan Bosne i Hercegovine imaju pravo učešća na Konkursu i prije okončanja postupka priznavanja, odnosno nostrifikacije ili ekvivalencije diplome o završenom studiju u inozemstvu. Kandidat se može uslovno upisati u prvu studijsku godinu prije okončanja navedenog postupka, uz potvrdu o pokrenutom postupku ili uz ovjerenu izjavu da će postupak biti pokrenut do upisa na studijski program.
- (7) Pravo učešća na Konkursu za upis u specijalistički studij, pod jednakim uslovima, imaju državljani Bosne i Hercegovine i strani državljani sa završenim odgovarajućim ciklusom studija na akreditiranoj visokoškolskoj ustanovi u Bosni i Hercegovini koji se vrednuje sa najmanje 300 ECTS studijskih bodova, kandidati koji su završili studij po predbolonjskim studijskim programima u Bosni i Hercegovini, a za koje je utvrđeno da ispunjavaju uslove za upis na specijalistički studij, kao i kandidati koji su integrisani studij, odnosno predbolonjski studij, završili izvan Bosne i Hercegovine na akreditiranoj visokoškolskoj ustanovi, a za koje je nakon postupka priznavanja, odnosno nostrifikacije ili ekvivalencije utvrđeno da imaju završeno adekvatno obrazovanje za nastavak školovanja na specijalističkom studiju.
- (8) Kandidat koji ispunjava uslove za upis na specijalistički studij ima pravo upisa i na programe iz drugih oblasti koje se razlikuju od oblasti prethodno završenog studijskog programa, a koji se vrednuje sa najmanje 300 ECTS studijskih bodova, pod uslovima koje utvrdi vijeće članice.

Član 26.

(Sticanje statusa studenta)

- (1) Status studenta stiče se upisom na odgovarajući studijski program Univerziteta.
- (2) U prvu godinu prvog ciklusa studija, integrisanog studija i drugog ciklusa studija, kandidati se upisuju u skladu sa planom upisa studenata po članicama na koji prethodnu saglasnost daje Vlada, a u slučaju teoloških fakulteta i Osnivač.
- (3) U prvu godinu stručnog i specijalističkog studija, interdisciplinarnog, multidisciplinarnog, transdisciplinarnog studija, te zimskih/ljetnih škola i ostalih oblika necikličnog obrazovanja, kandidati se upisuju u skladu sa planom upisa na koji saglasnost daje Senat Univerziteta.

- (4) Prijem i upis u prvu studijsku godinu stručnog studija, prvog ciklusa, integrisanog, specijalističkog i drugog ciklusa studija vrši se na osnovu konačnih rang listi.
- (5) Student može imati status redovnog studenta samo na jednom studijskom programu.
- (6) Student koji je upisan kao redovan na određenom studijskom programu, ima pravo da istovremeno upiše drugi studijski program kao vanredni student.
- (7) Upisanom studentu iz stava (1) ovog člana, članica izdaje indeks čiji sadržaj i oblik, pravilnikom predviđenim zakonom, propisuje Ministarstvo.

Član 27.

(Prelazak sa drugih univerziteta)

- (1) Student drugog akreditovanog univerziteta može preći i nastaviti studij istog/srodnog studijskog programa članice Univerziteta u Sarajevu, prema uslovima koje definiše Vijeće članice Univerziteta
- (2) Kod odobravanja zahtjeva za prelazak vodi se računa o tome da je univerzitet sa kojeg kandidat prelazi akreditovan, da je student upisan u tekuću akademsku godinu kao i o prostornim i kadrovskim kapacitetima članice.
- (3) Prelazak sa drugog univerziteta može se odobriti samo u statusu studenta koji sam finansira svoj studij.

Član 28.

(Prelazak sa studijskih programa)

- (1) Student upisan na Univerzitet može podnijeti zahtjev za prelazak sa upisanog studijskog programa na studijski program iste ili druge članice Univerziteta nakon završetka nastave u ljetnom semestru akademske godine u kojoj je upisan.
- (2) Vijeće članice svojim aktom može utvrditi uslove koje studenti moraju zadovoljiti da bi nastavili studij na toj članici, uključujući i definiranje obaveze polaganja prijemnog ispita.
- (3) O zahtjevu za prelazak odlučuje dekan, vodeći računa o ispunjenosti uslova iz stava (2) i ispunjavanje kadrovskih, prostornih i drugih materijalno-tehničkih uslova.
- (4) Student kojem je odobren zahtjev za prelazak upisuje se u statusu samofinansirajućeg studenta.
- (5) Promjenu studijskog programa na Univerzitetu student može koristiti samo jednom u toku istog ciklusa studija.
- (6) Student koji je upisao dvopredmetni studijski program može podnijeti zahtjev za nastavak studija na jednoj studijskoj grupi pod uslovima koje utvrdi vijeće članice.

Član 29.

(Prelazak sa predbolonjskog na bolonjski studij)

- (1) Studenti koji su započeli studij prema predbolonjskom sistemu mogu podnijeti zahtjev za ekvivalenciju položenih ispita i nastavak studija na istom/srodnom studijskom programu.
- (2) Po zaprimljenom zahtjevu, članica Univerziteta postupa u skladu sa Pravilnikom o ekvivalenciji položenih ispita.

Član 30.

(Odlučivanje po zahtjevu za prelazak)

- (1) O zahtjevima studenta iz članova 27., 28. i 29. odlučuje dekan rješenjem.
- (2) Na rješenje iz prethodnog stava, student ima pravo žalbe vijeću članice.

Član 31.

(Ugovor o studiranju)

- (1) Student koji je upisan na Univerzitet obavezan je sa članicom Univerziteta potpisati ugovor o studiranju kojim se preciznije uređuju njihova međusobna prava i obaveze.
- (2) Bitni elementi ugovora iz stava (1) ovog člana preciziraju se Odlukom o bitnim elementima ugovora o studiranju.

Član 32.

(Troškovi studija)

- (1) Troškovi studija podrazumijevaju upisninu, školarinu i druge naknade koje uključuju korištenje informacionog sistema, upotreba biblioteke, osiguranje studenata kao i usluge utvrđene aktom osnivača kojim se utvrđuje visina participacija.
- (2) Upisnina podrazumijeva administrativne troškove obrade zahtjeva za upis ili obnovu studijske godine, a koju su obavezni platiti svi studenti prilikom upisa ili obnove godine izuzev studenata koji su oslobođeni u skladu sa pozitivnim propisima.
- (3) Školarina podrazumijeva učešće studenta u troškovima školovanja koji se finansiraju iz sredstava osnivača Univerziteta ili ih u visini, na način i pod uvjetima utvrđenim zakonom, Statutom i općim aktima Univerziteta dijelom ili u potpunosti snosi sam student, odnosno poslodavac u slučaju dualnih studija.
- (4) Najkasnije sedam dana prije objave konkursa za upis studenata, članice Univerziteta su obavezne na internet stranici objaviti visinu školarine i svih drugih naknada koje snose studenti.
- (5) Student koji sam snosi troškove studija školarinu može uplatiti jednokratno ili u najviše dvije rate a što se detaljnije uređuje Ugovorom o studiranju.

Član 33.

(Oslobađanje od troškova školarine)

- (1) Oslobađanje od troškova plaćanja školarine, kategorije studenata koje ostvaruju pravo na oslobađanje, uslovi za ostvarivanje tog prava, način rangiranja redovnih samofinansirajućih studenata, kao i razlozi za gubitak statusa studenta oslobođenog od troškova plaćanja školarine, utvrđuju se Zakonom o visokom obrazovanju Kantona Sarajevo.
- (2) Članice Univerziteta dužne su, u skladu sa zakonom, provesti postupak utvrđivanja prava na oslobađanje od troškova plaćanja školarine za studente upisane na studijske programe koje realiziraju, uključujući rangiranje redovnih samofinansirajućih studenata prema ostvarenoj prosječnoj ocjeni zaključno sa zadnjim danom akademske godine, odnosno 30. septembra, te donijeti odgovarajuće pojedinačne akte.
- (3) O žalbi na pojedinačni akt kojim se odlučuje o pravu na oslobađanje od troškova plaćanja školarine odlučuje Senat Univerziteta.

Član 34.

(Vrednovanje znanja i postignuća studenta tokom nastave)

- (1) Rad studenata prati se i ocjenjuje kontinuirano u toku jednog semestra odnosno akademske godine.
- (2) Znanje i postignuće studenata provjerava se i ocjenjuje tokom nastave o čemu se vodi evidencija na način i u obrascima koje su utvrđeni odlukom Vijeća članice, a konačna ocjena se utvrđuje na završnom ispitu.

- (3) Predmetni nastavnik je obavezan na zahtjev studenta omogućiti uvid u postignuti procenat za svaki segment ocjenjivanja. Evidenciju iz stava (2) potrebno je učiniti dostupnom studentima prije završnog ispita.
- (4) U strukturi ukupnog broja poena, najmanje 50 procenata mora biti predviđeno za aktivnosti i provjere znanja u toku semestra.
- (5) Ako student tokom semestra za predviđene aktivnosti u okviru nastavnog predmeta zadovolji sve segmente ocjenjivanja i ostvari dovoljan broj bodova u skladu sa silabusom predmeta, stiče pravo na upis konačne ocjene.
- (6) Student na završnom ispitu ne polaže elemente provjera znanja (kao što su parcijalni ispit, kolokvij i slično) koje je tokom semestra uspješno okončao, niti može iste poništavati. Ukoliko je student nezadovoljan postignutim postotkom (bodovima) u toku semestra, na završnom ispitu ima mogućnost polagati cjelokupnu nastavnu materiju. Bodovi iz grupnih projekata i drugih aktivnosti kojima se razvijaju vještine rada u grupi, vještine prezentiranja, rješavanja problema i slično ne mogu se nadoknaditi u terminu završnog ispita.
- (7) Obaveza izlaska na završni ispit i procenti koji se ostvaruju na završnom ispitu utvrđena je silabusom predmeta.
- (8) Nakon što su studenti imali uvid u radove i nakon što su ocjene unesene u informacioni sistem, ista se ne može poništavati.

Član 35.

(Dinamika i transparentnost ispita)

- (1) Provjera znanja se vrši kontinuirano dodjeljivanjem bodova za svaki oblik aktivnosti i provjere znanja u toku semestra, kao i na završnom ispitu nakon završetka semestra.
- (2) Najmanje jedna provjera znanja u toku semestra treba biti parcijalni ispit.
- (3) Utvrđeni elementi vrednovanja pojedinih aktivnosti odnosno propisani oblici provjere znanja obavezno se provode kao jedinstvena cjelina u tekućoj studijskoj godini.
- (4) Zadaci predviđeni za individualni rad studenta (seminari, projekti, zadaće i dr.) moraju biti ravnomjerno raspoređeni u toku semestra. Ukupni obim ovih zadataka mora biti usaglašen sa opterećenjem predviđenim na predmetu, saglasno dodijeljenom broju ECTS kredita.
- (5) Student na završnom ispitu može biti opterećen polaganjem najviše jednog ispita iz tekuće studijske godine u istom danu, uz uvažavanje specifičnosti studijskih programa.
- (6) Svi oblici provjere znanja su javni. Ukoliko je na osnovu uredno podnesene prijave za završni ispit prijavljen samo jedan student, predmetni nastavnik treba osigurati princip javnosti polaganja ispita.
- (7) U vezi sa postupkom provjere znanja članu akademskog osoblja zabranjeno je od studenata zahtijevati kupovinu literature (priručnici, udžbenici, knjige), koja je u vezi sa predmetom provjere znanja.
- (8) U vezi sa postupkom provjere znanja, nastavniku/ispitivaču je zabranjeno ispitivati studenta koji je u bliskom srodstvu sa nastavnikom/ispitivačem. U slučaju da je nastavnik/ispitivač jedini profesor na predmetu, dekan je obavezan imenovati zamjenskog nastavnika/ispitivača iz iste ili srodne naučne oblasti, koji će provesti postupak provjere znanja.
- (9) Bliskim srodnici u smislu prethodnog stava smatraju se braćni i vanbraćni drug, dijete, majka, otac, usvojilac i usvojenik nastavnika/ispitivača i druga lica koja žive u zajedničkom domaćinstvu sa nastavnikom/ispitivačem.
- (10) Student je obavezan pristupiti testu retencije znanja kao specifičnom obliku provjere znanja, ukoliko je njegova organizacija i provođenje predviđeno nastavnim planom i programom.

Član 36.

(Prijavljivanje završnih ispita)

- (1) Prijavljivanje završnih ispita obavezno se vrši putem jedinstvenog informacionog sistema u terminima utvrđenim kalendarima realizacije nastave i ispita članica.
- (2) Samo studenti koji su uredno pohađali nastavu, što se verificira potpisom odgovornog nastavnika u indeksu i prijavili završni ispit putem informacionog sistema ostvaruju pravo na polaganje završnog ispita.

Član 37.

(Oblici i trajanje provjere znanja)

- (1) Oblici provjere znanja mogu biti pismeni, usmeni, praktični i kombinirani.
- (2) Pismena provjera znanja može trajati do 180 minuta, usmena do 60 minuta, praktična do 120 minuta, a kombinirana maksimalno jednako zbiru trajanja kombinacija od kojih je provjera znanja sastavljena.
- (3) Pismeni ispitni radovi čuvaju se do kraja akademske godine u kojoj je student položio ispit.

Član 38.

(Ispitni rokovi i termini)

- (1) Završni ispit polaže se u tri redovna ispitna roka: januarsko-februarskom, junsko-julskom i septembarskom roku.
- (2) Završni ispiti u januarsko-februarskom i junsko-julskom roku se organizuju od sedamnaeste do dvadesete sedmice semestra. Period između završnog ispita u redovnom terminu i završnog ispita u popravnom terminu je najmanje dvije sedmice.
- (3) Za predmete odslušane u zimskom semestru redovni i popravni ispitni termini održavaju se u januarsko-februarskom roku, a za predmete odslušane u ljetnom semestru redovni i popravni ispitni termini održavaju se u junsko-julskom ispitnom roku.
- (4) Studenti u septembarskom ispitnom roku mogu polagati ispite u dva termina, najkasnije do 30. septembra tekuće godine.
- (5) U ispitnim terminima septembarskog roka iz prethodnog stava student ima pravo polagati sve ispite.
- (6) Ako je organizovana blok (koncentrirana) nastava, završni ispit organizuje se u sedmici nakon održane nastave, a popravni ispit nakon dvije sedmice, što mora biti utvrđeno silabusom predmeta. Ispitni termini ne smiju remetiti održavanje redovne nastave.
- (7) U slučaju vanrednih okolnosti (vanrednog stanja, prirodne i druge nesreće i sl.) Senat može donijeti odluku o alternativnim načinima realizacije nastave, održavanju ispita i ispitnim rokovima utvrđenim Akademskim kalendarom, te definirati dodatne ispitne termine unutar postojećih rokova.
- (8) Ispitni termini u okviru ispitnih rokova definisani su na način da student ima mogućnost polagati ispit najmanje jednom, a najviše četiri puta u toku jedne akademske godine.
- (9) Ispitnim terminima iz prethodnog stava ovog člana mogu pristupiti studenti koji su ostvarili pravo polaganja završnih ispita tokom ljetnog i zimskog semestra, u skladu sa silabusom predmeta.
- (10) Na studijskim programima koji se realiziraju na osnovu potpisanog ugovora sa drugim visokoškolskim ustanovama, broj ispitnih rokova i termina utvrđuje se ugovorom potpisanim između članice Univerziteta u Sarajevu i druge visokoškolske ustanove.
- (11) Vanredni studenti pristupaju ispitima u prilagođenim terminima, a mogu pristupiti i u terminima kada se oni organiziraju za redovne studente istog studijskog programa.

- (12) Studenti koji su upisali apsolventski staž mogu pristupiti polaganju nepoloženih ispita u svim ispitnim rokovima.
- (13) Student koji je bio spriječen da prati nastavu, izvršava predispitne obaveze i polaže ispit zbog bolesti u trajanju dužem od dvije sedmice, a kraćem od vremena trajanja nastave u jednom semestru, ima pravo polagati ispit u dogovoru sa predmetnim nastavnikom.

Član 39.

(Ocjenjivanje studenata)

- (1) Konačan uspjeh studenta nakon svih predviđenih oblika provjere znanja vrednuje se i ocjenjuje sistemom uporedivim sa ECTS sistemom pri čemu se pod bodom podrazumijevaju procenti, kako slijedi:
 - a) ocjena 10 ili A – izuzetan uspjeh u postizanju ishoda učenja bez grešaka ili sa neznatnim greškama (između 95 – 100 procenata).
 - b) ocjena 9 ili B – uspjeh iznad prosjeka u postizanju ishoda učenja, sa ponekom greškom (između 85 – 94 procenata)
 - c) ocjena 8 ili C – prosječan u postizanju ishoda učenja ali sa primjetnim greškama (između 75 – 84 bodova)
 - d) ocjena 7 ili D – općenito dobar u postizanju ishoda učenja, ali sa značajnijim nedostacima (između 65 – 74 procenata)
 - e) ocjena 6 ili E – zadovoljava minimalne uslove u postizanju ishoda učenja (između 55 – 64 procenata)
 - f) ocjena 5 ili F - ne zadovoljava minimalne uslove, manje od 55 procenata.
- (2) Izuzetno od stava (1) za pojedine predmete odnosno obaveze koje studenti imaju, a u skladu sa nastavnim planom i programom studijskog programa, kao što su završni rad, studentska/stručna praksa, obavezan rad na klinici i slično, vrednovanje uspjeha i ocjenjivanje ne mora biti brojčano iskazano.
- (3) U slučajevima iz prethodnog stava studentu se u indeks i u bazu podataka jedinstvenog studentskog informacionog sistema upisuje „ispunio obaveze“ odnosno „nije ispunio obaveze“.
- (4) Završni rad ocjenjuje se ocjenom stava (1), odnosno oznakom uspješno odbranjen/nije odbranjen i vrednuje se ECTS bodovima koji ulaze u zbir ECTS bodova potrebnih za završetak studija. Način ocjenjivanja završnog rada utvrđuje se studijskim programom.
- (5) U slučaju da nijedan student ne postigne 95 poena, što predstavlja minimum za ocjenu 10, skala iz prethodnog stava može se korigirati prema najboljem postignutom uspjehu na prvom ispitnom roku. Ukoliko na prvom ispitnom roku nije izvršena korekcija skale, ista se ne može korigovati na kasnijim rokovima u toj akademskoj godini.
- (6) Predmetni nastavnik može nagraditi dodatnim poenima (maksimalno pet bodova) posebno uspješne studente kao i studente koji su pokazali izuzetan napredak tokom nastave i kontinuiranih provjera znanja tokom semestra, te učešća u istraživanjima, kao i omogućiti studentima dodatne obaveze u cilju postizanja bolje ocjene.
- (7) Predmetni nastavnici na početku akademske godine mogu definisati i posebne kriterije za prolaznu ocjenu u zavisnosti od specifičnosti predmeta (npr. minimalan broj bodova na pojedinim dijelovima ispita, učešće u realizaciji projektnih zadataka, učešće na terenskoj i praktičnoj nastavi i sl.) uz obavezu objavljivanja strukture bodovanja i kriterija u planu rada i silabusu predmeta.

Član 40.

(Objava i upis ocjena)

- (1) Rezultati pisanog, usmenog i praktičnog ispita ili dijela ispita za studente koji su pristupili ispitu moraju biti objavljeni na internet stranici ili na elektronskoj platformi za učenje članice i oglasnoj ploči i to u roku:
 - pet radnih dana ukoliko je na ispit izašlo do 50 studenata;
 - sedam radnih dana ukoliko je na ispit izašlo od 51 – 99 studenata;
 - osam radnih dana ukoliko je na ispit izašlo 100 i više studenata, a najkasnije 4 dana prije novog termina za polaganje ispita
- (2) Pod objavom na oglasnoj ploči iz stava (1) ovog člana podrazumijeva se i objava rezultata putem odgovarajuće elektronske platforme za učenje/nastavu članice.
- (3) Nastavnik je dužan oglasiti termin u kojem će se studentu omogućiti neposredan uvid u ocijenjeni pisani ispitni rad ili drugi vid ocjenjivanog studentskog ispitnog rada.
- (4) U indeks se unose prolazne ocjene ovjerene potpisom ispitivača ili predmetnog nastavnika.
- (5) U informacioni sistem unose se prolazne ocjene, dok se za studente koji nisu zadovoljili minimalnu prolaznu razinu unosi „nije položio/a“.
- (6) Studentima koji su prijavili završni ispit, a nisu se pojavili na istom, u bazu podataka jedinstvenog studentskog informacionog sistema upisuje se „nije pristupio ispitu“.

Član 41.

(Postupanje u slučaju gubitka pismenih ispitnih radova)

- (1) U slučaju da se nakon održanog pismenog parcijalnog ili završnog ispita utvrdi da su izgubljeni pismeni ispitni radovi u cjelini ili za pojedine studente, odgovorni nastavnik i šef katedre dužni su bez odlaganja sačiniti službenu zabilješku i obavijestiti dekana i prodekana nadležnog za nastavu.
- (2) Student koji je uredno evidentiran kao prisutan na pismenom ispitu kao i da je predao pismeni rad, ne može snositi negativne posljedice zbog gubitka pismenog ispitnog rada.
- (3) U slučaju da su pismeni ispiti izgubljeni nakon vrednovanja rezultata, te postoji vjerodostojna evidencija na osnovu koje se individualni rezultat studenta može pouzdano utvrditi (npr. potpisana bodovna lista, rubrika bodovanja, zapisnik o bodovima, elektronski zapis, sken ili kopija), ocjena se utvrđuje na osnovu te evidencije.
- (4) U slučaju da su pismeni ispiti izgubljeni prije vrednovanja rezultata, te se individualni rezultat ne može pouzdano utvrditi na osnovu postojeće evidencije, studentu se nudi izbor jednog od sljedećih rješenja:
 - a) dodjela bročane ocjene (ili bodova) koja odgovara prosječnom rezultatu svih studenata koji su polagali isti ispit u istom terminu, ili
 - b) ponovna pismena provjera radi utvrđivanja bročane ocjene (ili bodova), u najkraćem mogućem roku, pri čemu provjera treba biti ekvivalentna po težini i ishodima učenja provjeri koja je prvobitno održana.
 - c) Ukoliko priroda nastavnog predmeta to dopušta, uz saglasnost studenta, može se organizovati usmena provjera znanja kao zamjena za ponovnu pisanu provjeru.
- (5) Prosječni rezultat iz stava (4) tačka a) ovog člana utvrđuje se na osnovu zvanično evidentiranih bodova svih studenata koji su pristupili istom ispitu u istom terminu, bez uključivanja studenata za koje nedostaje ispitna dokumentacija. Ako se na predmetu ne vodi bodovanje već direktno ocjenjivanje, koristi se prosječna ocjena studenata koji su ocijenjeni u istom terminu.

- (6) Konverzija prosječnog rezultata u ocjenu vrši se prema pravilima bodovanja i pragovima ocjena koji se redovno primjenjuju na predmetu. Ako prosječni rezultat pada između dva praga, primjenjuje se povoljnije zaokruživanje za studenta, do najviše jedne ocjene.
- (7) Student izjašnjenje o izboru iz stava (4) ovog člana dostavlja u pisanom obliku u roku od 2 radna dana od dana obavještenja. Ako se student ne izjasni u ostavljenom roku, smatra se da prihvata rješenje iz stava (4) tačka a).
- (8) Naknadno pronalaženje izgubljenih pismenih radova ne može dovesti do umanjenja ocjene koja je studentu već evidentirana po ovom članu.
- (9) Prodekan za nastavu i studentska pitanja priprema zapisnik o slučaju, uključujući listu obuhvaćenih studenata, dostupnu evidenciju, način utvrđivanja prosjeka i primijenjeno rješenje.

Član 42.

(Analiza prolaznosti i mjere za poboljšanje prolaznosti)

- (1) Vijeće članice dužno je na sjednici na kraju akademske godine analizirati prolaznost odnosno uspješnost studenata na ispitima i donijeti mjere za poboljšanje kvaliteta nastave za narednu akademsku godinu.
- (2) Zavisno od konstatiranih uzroka eventualne nezadovoljavajuće prolaznosti studenata, vijeće članice može donijeti odluke o: organizaciji dopunske nastave i konsultacija iz predmeta na kojima je utvrđena niska prolaznost, promjenama silabusa predmeta ukoliko se utvrdi da su uzrok niske prolaznosti prezahtjevno postavljeni zadaci, edukaciji nastavnog osoblja ili drugim mjerama usmjerenim na poboljšanje prolaznosti.
- (3) Dekan je obavezan pokrenuti i provesti postupak ispitivanja okolnosti u vezi sa izuzetno niskim i visokim odstupajućim stepenom prolaznosti na pojedinim predmetima u odnosu na ostale predmete, prosječnu prolaznost i ocjenu za studijski program u toj studijskoj godini.

Član 43.

(Pravila ponašanja studenata na ispitu)

- (1) Za vrijeme polaganja pismenog ispita nije dozvoljeno:
 - a) prepisivanje, razgovaranje ili okretanje,
 - b) imati uključen mobitel ili ikakav drugi audio ili vizuelni nosač/prenosnik informacija o postavljenom pitanju, osim ako priroda ispitnog zadatka ne zahtijeva ili dozvoljava upotrebu digitalne tehnologije,
 - c) nepravovremeno predavanje testa nakon što je nastavnik dao znak da je vrijeme za pisanje testa završeno, zaokruživanje odgovora nakon što je nastavnik dao znak da je vrijeme za pisanje testa isteklo,
 - d) bilo kakvo korištenje literature/tehnologije o postavljenom pitanju, izuzev ako silabusom nastavnog predmeta nije predviđeno korištenje iste tokom pismenog ispita (open book examination).
- (2) Za vrijeme polaganja usmenog ispita nije dozvoljeno:
 - a) dopisivanje, razgovaranje ili ikakva saradnja među studentima, osim ako ispitivač ne ocijeni da je takav način rada poželjan ili potreban,
 - b) korištenje literature o postavljenom pitanju ili ikakvih drugih vizualnih nosača informacija o postavljenom pitanju, osim ako ispitivač ne ocijeni da je takav način rada poželjan ili potreban
 - c) imati uključen mobitel ili ikakav drugi audio nosač informacija o postavljenom pitanju, osim ako priroda ispitne komunikacije s ispitivačem ne zahtijeva upotrebu digitalnih medija

- (3) Za vrijeme izvođenja praktičnog ispita nije dozvoljeno:
- a) pristupiti realizaciji/prezentaciji praktičnog djela ispita bez konsultacije s nastavnikom/saradnikom.
 - b) pristupiti realizaciji/prezentaciji praktičnog djela ispita bez odgovarajuće pripreme.
 - c) ne poštivati pravila struke/laboratorije prilikom realizacije praktičnog ispita.
- (4) U svim navedenim slučajevima kršenja pravila ponašanja, ispit se vrednuje sa nula bodova, te povlači disciplinsku odgovornost studenta u skladu sa ovim Pravilima.

Član 44.

(Žalba na ocjenu i komisijski ispit)

- (1) Student koji nije zadovoljan postignutom ocjenom na ispitu, može u roku od dva radna dana od datuma oglašenog za uvid u ocjenjene ispitne radove, pismeno tražiti da ispit ponovi pred komisijom.
- (2) Zahtjev za ponavljanje ispita iz stava (1) ovog člana dostavlja se dekanu i mora biti obrazložen.
- (3) Ako student ne položi ispit u završnom i dva popravna termina u toku jedne studijske godine ima pravo zahtijevati polaganje ispita pred komisijom koju *ad hoc* formira dekan.
- (4) Dekan imenuje predsjednika i dva člana komisije iz iste ili srodne naučne/umjetničke oblasti, u roku od ne dužem od dva dana od primanja zahtjeva, ako ocijeni da je zahtjev opravdan.
- (5) Nastavnik predmeta iz kojeg je student podnio zahtjev za ponavljanje ispita ne može biti član niti predsjednik komisije, izuzev u slučajevima objektivne nemogućnosti održavanja komisijskog ispita.
- (6) Dekan određuje termin polaganja ispita u roku od tri dana od datuma donošenja odluke.
- (7) U slučaju zahtjeva iz stava (1) ovog člana, pismeni ispit ili pismeni dio ispita neće se ponoviti pred komisijom, već će postojeći ocijenjeni pismeni rad komisija ponovo pregledati i ocijeniti, dok je ponavljanje usmenog ispita ili usmenog dijela ispita pred komisijom obavezno.
- (8) Kod zahtjeva studenta za ponavljanje praktičnog ispita čije polaganje nije moguće ponovo organizirati, komisija na osnovu audio/video zapisa i drugih oblika dokumentiranja polaganja ispita preispituje odluku nastavnika koji je ispit ocjenjivao i donosi konačnu odluku.
- (9) Student koji je podnio zahtjev za ponovno polaganje ispita pred komisijom ima pravo prisustvovati komisijskom pregledu ispitnog rada, uz prethodnu saglasnost svih članova komisije.
- (10) Odluka komisije za ponovno polaganje ispita donosi se većinom glasova članova komisije i konačna je.
- (11) U slučaju da student želi ponavljanje ispita zbog postizanja boljeg rezultata (veće ocjene), primjenjuju se odredbe ovog člana.
- (12) Student može tražiti komisijski ispit najviše dva puta u toku jedne studijske godine.

Član 45.

(Komisijsko polaganje ispita zbog izuzeća predmetnog nastavnika)

- (1) Student, kao i predmetni nastavnik imaju pravo da, najkasnije sedam dana prije održavanja ispita, podnošenjem obrazloženog zahtjeva dekanu zatraže izuzeće predmetnog nastavnika iz provođenja ispita.
- (2) Dekan je u obavezi da u roku od tri dana donese odluku o osnovanosti podnesenog zahtjeva. Prije donošenja odluke, dekan će zatražiti očitovanje predmetnog nastavnika čije se izuzeće traži. Izostanak očitovanja nastavnika ne priječi nastavak postupka izuzeća.

- (3) Kod razmatranja zahtjeva za izuzeće nastavnika iz stava (1) ovog člana dekan će posebno, pored zakonskih osnova za izuzeće, uzeti u obzir i sljedeće: eventualne sukobe interesa, eventualni pokrenuti disciplinski postupak protiv nastavnika i eventualno ranije nekorektno ocjenjivanje istog studenta od istog nastavnika potvrđenog komisijskim polaganjem ispita.
- (4) Ukoliko procijeni da je zahtjev studenta za izuzeće predmetnog nastavnika osnovan, dekan imenuje tročlanu kvalificiranu komisiju (iz iste ili srodne naučne oblasti) koja će provesti ispit, a u čijem sastavu ne može biti nastavnik čije je izuzeće student zahtijevao.
- (5) Komisijski ispit organiziran po osnovu zahtjeva studenta iz stava (1) ovog člana održava se u utvrđenom terminu za polaganje ispita.

Član 46.

(Konzultacije i dopunska nastava između ispitnih rokova)

- (1) Između održavanja završnih ispita u redovnom i popravnom terminu akademsko osoblje može organizirati konsultacije za studente.
- (2) Nastavno osoblje, po potrebi, izvodi i dopunsku nastavu radi pomoći studentima koji nisu ispunili sve predispitne obaveze da se pripreme za polaganje popravnog ispita.
- (3) Ukoliko na predmetu nakon završnog i popravnog termina u januarsko-februarskom i junsko-julskom roku prolaznost bude ispod 30% u odnosu na broj studenata koji su pristupili ispitu, odgovorni nastavnik je dužan da organizira dopunsku nastavu do jedne trećine ukupnog fonda sati tog predmeta, o čemu odluku donosi dekan. Sati dopunske nastave iz ovog stava se ne računaju u godišnje opterećenje nastavnika i saradnika.
- (4) Konsultacije i/ili dopunska nastava se naročito organiziraju za studente iz člana 62. ovih Pravila.
- (5) Dopunska nastava se može organizirati u formi predavanja, seminara, vježbi, grupnog rada ili konsultacija u dogovoru sa studentima.

Član 47.

(Prelazak u narednu studijsku godinu)

- (1) Student ima pravo u narednu godinu unutar jednog ciklusa studija prenijeti zakonom utvrđen broj ECTS kredita, odnosno nepoloženih predmeta, pod uvjetom da nepoloženi predmeti koji se prenose u narednu studijsku godinu nisu preduvjet za slušanje drugog/drugih predmeta u narednoj studijskoj godini.
- (2) ECTS bodovi za svaki pojedinačni predmet se priznaju nakon uspješno položenog predmeta.
- (3) Uslovni predmeti iz stava (1) utvrđuju se studijskim programom.
- (4) Student koji je prenio ispite u narednu studijsku godinu ne može upisati još jednu višu godinu dok ne položi te prenesene ispite.
- (5) Student koji u toku akademske godine izvrši sve obaveze izuzev položenog završnog ispita, nije obavezan ponovo prisustvovati nastavi iz tog nastavnog predmeta u narednoj akademskoj godini.
- (6) Vijeće članice utvrđuje mogućnost izlazaka na elemente kontinuirane provjere znanja. studenata koji su obnovili godinu / prenijeli nepoloženi ispit u narednu godinu.
- (7) Studentu koji obnavlja godinu studija, odnosno koji je prenio ispit u narednu studijsku godinu priznaju se ostvareni poeni i uredno izvršene obaveze i to u trajanju od jedne akademske godine.
- (8) Ostvareni poeni iz prethodnog stava se odnose na poene ostvarene kroz aktivnosti na nastavi kao što su zadaće, seminarski radovi, projektni zadaci i sl., kao i parcijalne ispite.
- (9) Studentima apsolutima i apsolutima ponovcima priznaju se položeni dijelovi ispita/ostvareni poeni do završetka studija.

- (10) Student koji obnavlja godinu studija, u skladu sa kapacitetima i organizacionim mogućnostima članice, o čemu odlučuje Vijeće članice, ima pravo pohađati nastavu i polagati nastavne predmete iz naredne studijske godine pod uslovom da ukupno opterećenje studenata po semestru ne prelazi 30 ECTS studijskih bodova i da za predmete koji se prenose, odnosno slušaju, nije definisan preduslov, a što se utvrđuje studijskim programom.

Član 48.

(Apsolventski staž)

- (1) Student koji je u posljednjoj studijskoj godini odslušaio sve predmete zadržava status studenta apsolventa narednu akademsku godinu (apsolventski staž) i ima pravo polagati nepoložene ispite u svim ispitnim rokovima u toku akademske godine.
- (2) Ukoliko student/apsolvent u vremenskom periodu iz stava (1) ovog člana ne okonča studij, dužan je obnoviti studijsku godinu u statusu apsolventa ponovca.
- (3) Ukoliko je student/apsolvent položio sve ispite, izuzev završnog rada, ima pravo braniti završni rad u toku akademske godine, bez obzira na ispitne rokove utvrđene ovim Pravilima.
- (4) Studenti u statusu apsolventa i apsolventa ponovca imaju pravo da završe studij po nastavnom planu i programu po kojem su upisani bez obzira na broj obnavljanja godina.

Član 49.

(Mirovanje prava i obaveza studenta)

- (1) Prava i obaveze studenta miruju u slučajevima utvrđenim Zakonom i Statutom.
- (2) Univerzitet/članica može na zahtjev studenta odobriti da mu iz opravdanih razloga određeno vrijeme, a najduže dva semestra u okviru ciklusa studija miruju prava i obaveze ali mu status studenta ne prestaje.
- (3) Pod opravdanim razlozima podrazumjevaju se slučajevi:
 - a) trajanja teške bolesti zbog koje student nije mogao pohađati nastavu i polagati ispite;
 - b) održavanja trudnoće i njege djeteta do jedne godine života (trajanja porodičnog odsustva);
 - c) u slučaju nemogućnosti plaćanja školarine ili nedostatka materijalnih sredstava;
 - d) priprema za međunarodna takmičenja ako student ima status sportiste-reprezentativca;
 - e) u drugim slučajevima lične prirode.
- (4) Studentu koji obavlja funkciju člana Predsjedništva Studentskog parlamenta, na njegov zahtjev miruju prava i obaveze u vezi sa statusom redovnog studenta u periodu od jedne godine od datuma stupanja na funkciju.
- (5) Postojanje opravdanih razloga iz stava (3) ovog člana student potvrđuje dostavljanjem dokaza rukovodiocu članice, izdatog od nadležne javne zdravstvene ustanove, odnosno drugog pravnog lica ili nadležnog organa relevantnog za svaki konkretni slučaj.
- (6) Zahtjev za mirovanje prava i obaveza podnosi se prije početka akademske godine. Zahtjev za mirovanje po osnovu liječenja, trudnoće, brige o trećim licima ili drugih neplaniranih okolnosti može se podnijeti u toku akademske godine.
- (7) Mirovanje statusa studenta evidentira se u indeksu i matičnoj evidenciji studentske službe.
- (8) Dekan članice donosi odluku po zahtjevu studenta iz stava (2) ovog člana, zadržavajući pravo na provjeru opravdanosti razloga iz stava (3) ovog člana.
- (9) Prestankom okolnosti na osnovu kojih je donijeta odluka o mirovanju prava i obaveza studenta, student ima pravo da nastavi studij bez obnavljanja te studijske godine po usvojenim i odobrenim pravilima studiranja.

- (10) Student kojem ne miruju prava i obaveze, a koji ne upiše narednu odnosno ne obnovi upis u istu studijsku godinu, gubi status studenta.

Član 50.

(Promjena statusa studenta)

- (1) Redovni student koji se finansira od strane osnivača može obnoviti svaku godinu studija po jednom i ostati redovan student zadržavajući pravo finansiranja od strane osnivača.
- (2) U slučaju kada redovni student želi promijeniti status u vanrednog studenta, dužan je podnijeti zahtjev. Ukoliko se odobri promjena statusa student je obavezan izmiriti troškove studija po važećem cjenovniku za cijelu studijsku godinu.
- (3) Odluku o promjeni statusa donosi dekan članice, u kojoj se definišu obaveze studenta o prenosu ostvarenih bodova i ispunjenih obaveza, vezanih za nastavak studija, kao i obavezu potpisivanja aneksa ugovora, odnosno izrade ugovora za studente koji isti nemaju.
- (4) U slučaju kada redovni student zasnuje radni odnos, dužan je obavijestiti studentsku službu članice i podnijeti zahtjev za promjenu statusa (vanredni) i izmiriti troškove studija za cijelu studijsku godinu ukoliko na članici postoji mogućnost organiziranja vanrednog studija.
- (5) Vanredni student može podnijeti zahtjev za promjenu statusa u status redovnog samofinansirajućeg studenta. Odluku o promjeni statusa donosi dekan članice, u kojoj se definišu obaveze studenta o prenosu ostvarenih bodova i ispunjenih obaveza, vezanih za nastavak studija.

Član 51.

(Prestanak statusa studenta)

- (1) Status studenta prestaje:
 - a) okončavanjem odgovarajućeg ciklusa studija,
 - b) ispisom sa Univerziteta odnosno članice,
 - c) kada ne upiše narednu ili ne obnovi studijsku godinu,
 - d) izricanjem disciplinske mjere isključenja sa studija,
 - e) u drugim slučajevima utvrđenim zakonom i statutom.
- (2) Nakon prestanka statusa studenta iz tač. b), c), d) i e) stava (1) ovog člana student ima pravo da nastavi studij.
- (3) Zahtjev za ponovno sticanje statusa studenta u smislu prethodnih stavova podnosi se do-početka akademske godine.
- (4) Student kojem je prestao status studenta u skladu sa tačkom c) stava (1) ovog člana može i u toku akademske godine podnijeti zahtjev za nastavak studija pod uslovom da može nadoknaditi propuštene obaveze, uzimajući u obzir pravo studenta da izostane sa nastave 20%.
- (5) Ponovno sticanje statusa studenta odobrava dekan rješenjem u roku od 15 dana od dana podnošenja zahtjeva
- (6) Student kojem je odobren nastavak studiranja upisuje se u statusu samofinansirajućeg, uz plaćanje studija na početku naredne akademske godine i dužan je nastaviti studij po nastavnom planu i programu koji važi u akademskoj godini u kojoj nastavlja studij, na način i pod uvjetima utvrđenim ovim Pravilima i aktima članice.
- (7) Ponovno sticanje statusa studenta može se odobriti najviše dva puta u toku ciklusa studija.

Član 52.
(Završni rad)

- (1) Studijskim programom prvog ciklusa i stručnog studija može biti predviđen završni rad.
- (2) Na drugom ciklusu studija, integrisanom i specijalističkom studiju obavezan je završni rad.
- (3) Završni rad se ocjenjuje ocjenom iz člana 49. ovih Pravila, odnosno oznakom uspješno odbranjen/nije odbranjen i vrednuje ECTS bodovima koji ulaze u zbir ECTS bodova potrebnih za završetak studija.
- (4) Završni rad na umjetničkim akademijama može biti bilo koji oblik umjetničkog predstavljanja i izvođenja a koje umjetničke akademije utvrde studijskim programom.
- (5) Tema završnog rada mora biti iz naučnog/umjetničkog polja/grane u kojoj se organizira studijski program, uz mogućnost interdisciplinarnog pristupa sa drugim naučnim područjima/poljima/granama.
- (6) Predmetni nastavnici predlažu moguće teme završnih radova koje razmatraju katedre/odsjeci, a na čiji prijedlog se liste tema usvajaju od strane Vijeća članice.
- (7) Lista tema se obavezno oglašava na b/h/s i engleskom jeziku na web stranici članice ili drugoj odgovarajućoj platformi kojoj imaju pristup studenti, a najkasnije prije početka zadnjeg semestra studija.
- (8) Student može imati konsultacije sa nastavnikom/mentorom kod kojeg želi uraditi završni rad kako bi predložio potencijalnu temu završnog rada pri čemu tema mora proći proceduru iz prethodnih stavova (odobrenje na odsjeku/katedri i usvajanje od strane Vijeća).
- (9) Mentor završnog rada može biti redovni profesor, vanredni profesor, docent i profesor emeritus. Mentor se bira iz uže naučne/umjetničke oblasti a u skladu sa temom koja će se obrađivati, pri čemu mentor ne mora biti angažiran u nastavi na prvom ili drugom ciklusu studijskog programa na kojem je student upisan. Kandidatu se može imenovati i komentor.
- (10) U slučaju interdisciplinarnosti / multidisciplinarnosti teme završnog rada studentu se može odrediti i više od jednog mentora.
- (11) Završni rad se, u pravilu, piše i brani na bosanskom, hrvatskom ili srpskom jeziku uz mogućnost pisanja i odbrane završnog rada i na jeziku na kojem se studijski program realizira ili jeziku koji student studira ili na engleskom jeziku.
- (12) U slučaju da student izrađuje cijeli ili dio završnog rada u instituciji izvan Univerziteta, supervizor sa pomenute institucije se može odrediti kao mentor ili komentor završnog rada ukoliko ima izbor na visokoškolskoj ustanovi.

Član 53.

(Prijava i izrada završnog rada na prvom ciklusu studija i stručnom studiju)

- (1) Završni rad se prijavljuje putem jedinstvenog obrasca (Obrazac: Prijava teme završnog rada) koji je sastavni dio ovih Pravila.
- (2) Prijava teme završnog rada u pravilu obuhvata sljedeće podatke:
 - a) naziv članice i katedre/odsjeka,
 - b) ime i prezime studenta,
 - c) broj indeksa,
 - d) naziv odabrane teme,
 - e) predmet i obrazloženje teme,
 - f) osnovnu literaturu,
 - g) mjesto i datum prijave i
 - h) ime i prezime i potpisanu saglasnost mentora.

- (3) Ispunjena i potpisana prijava od strane studenta i mentora, odlaže se u dosije studenta.
- (4) Završni rad se predaje mentoru na uvid i pregled. Student je dužan postupiti prema uputstvima i primjedbama mentora.
- (5) Mentor je dužan da pregleda rad i vrati ga sa komentarom najkasnije u roku od četiri sedmice od dana predaje rada.
- (6) Student nakon izrade završnog rada podnosi pismeni zahtjev za ocjenu i odbranu završnog rada putem prijave Studentskoj službi i predaje četiri primjerka završnog rada. Sastavni dio završnog rada čini i pismena izjava studenta da je završni rad njegov autentični rad (Obrazac: Izjava o autentičnosti rada)
- (7) Student brani završni rad pred tročlanom Komisijom (mentor i još dva nastavnika) koju imenuje Vijeće katedre/odsjeka/podorganizacione jedinice odgovorne za studijski program na prijedlog mentora. Odbrana završnog rada mora biti okončana u roku od 15 dana od dana podnošenja zahtjeva za ocjenu i odbranu završnog rada.
- (8) Uvažavajući specifičnost i različitost studijskih programa, kao i organizacione strukture članica Univerziteta, moguće je izvršiti prilagođavanje procedure prijave i odbrane završnog rada prvog ciklusa i stručnog studija uključujući i odgovarajuće obrasce. U slučaju prilagođavanja potrebno je da Vijeće članice usvoji procedure prijave i odbrane završnog rada uključujući i formu pratećih obrazaca te da iste objavi na web stranici.
- (9) Ispunjen i potpisan obrazac Zapisnika o odbrani završnog rada (Obrazac: Zapisnik sa odbrane završnog rada) dostavlja se studentskoj službi.

Član 54.

(Prijava teme završnog rada na drugom ciklusu, integriranom i specijalističkom studiju)

- (1) Završni rad se prijavljuje nadležnoj službi putem jedinstvenog obrasca (Obrazac: Prijava teme završnog rada) koji je sastavni dio ovih Pravila.
- (2) Prijava teme završnog rada u principu obuhvata sljedeće podatke:
 - a) naziv članice i katedre/odsjeka,
 - b) ime i prezime studenta,
 - c) broj indeksa,
 - d) naziv odabrane teme,
 - e) predmet i obrazloženje teme,
 - f) osnovnu literaturu,
 - g) mjesto i datum prijave i
 - h) ime i prezime i potpisanu saglasnost mentora.
- (3) Ispunjena i potpisana prijava ovjerava se i odlaže u dosije studenta.
- (4) Vijeće članice, na prijedlog katedre/odsjeka, verifikuje prijavu teme završnog rada studenta i imenuje Komisiju za ocjenu i odbranu završnog rada (Obrazac: Prijedlog Komisije za ocjenu i odbranu završnog rada).
- (5) Jednom odobrena tema završnog rada vrijedi do završetka studija.

Član 55.

(Procedura predaje završnog rada na drugom ciklusu, integriranom i specijalističkom studiju)

- (1) Završni rad se predaje mentoru na uvid i pregled. Student je dužan postupiti prema uputstvima i primjedbama mentora.
- (2) Mentor je dužan da pregleda rad i vrati ga sa komentarom najkasnije u roku od četiri sedmice od dana predaje rada, izuzimajući godišnji odmor, bolovanje i druga opravdana odsustva mentora.

- (3) Student nakon završetka rada podnosi zahtjev za ocjenu i odbranu završnog rada putem obrasca (Obrazac: Zahtjev za ocjenu i odbranu završnog rada) Studentskoj službi.
- (4) Student uz Zahtjev iz prethodnog stava prilaže:
 - a) pismenu saglasnost mentora da rad ispunjava kriterije navedene u obrazloženju teme, (Obrazac: Saglasnost mentora),
 - b) evidenciju o položenim ispitima i ECTS bodovima,
 - c) tri neukoričena primjerka završnog rada – radna verzija
- (5) Komisija za ocjenu i odbranu završnog rada je obavezna da sačini izvještaj o ocjeni završnog rada (Obrazac: Izvještaj Komisije za ocjenu i odbranu završnog rada) koji daje kratki prikaz rada, postavljeni cilj, primijenjene metode, dobijene rezultate i zaključke i dostaviti Vijeću članice u roku ne dužem od dvije sedmice od dana prijema radne verzije završnog rada.
- (6) Vijeće članice donosi odluku o prihvatanju ili neprihvatanju izvještaja Komisije za ocjenu i odbranu rada najkasnije u roku od 30 dana od dana njegovog podnošenja i istu prosljeđuje studentskoj službi.
- (7) Uvažavajući specifičnost i različitost studijskih programa, kao i organizacionu strukturu članica Univerziteta, moguće je izvršiti prilagođavanje procedure prijave i odbrane završnog rada uključujući i odgovarajuće obrasce. U slučaju prilagođavanja potrebno je da Vijeće članice usvoji procedure prijave i odbrane završnog rada kao i formu pratećih obrazaca te da iste objavi na web stranici.
- (8) Odbrana završnog rada zakazuje se najmanje pet radnih dana od dana donošenja odluke vijeća o prihvatanju izvještaja Komisije za ocjenu i odbranu završnog rada.
- (9) Odluka o usvajanju izvještaja Komisije dostavlja se studentu, članovima komisije i Studentskoj službi. Datum odbrane završnog rada objavljuje se na web stranici/oglasnoj ploči.
- (10) Nakon dostavljanja odluke o usvajanju izvještaja, kandidat je obavezan u roku od pet dana dostaviti primjerke tvrdo ukoričenih radova (za članove komisije i dva dodatna završna rada kao i elektronsku verziju rada).

Član 56.

(Odbrana završnog rada na drugom ciklusu, integriranom i specijalističkom studiju)

- (1) Student okončava studiranje na drugom ciklusu/integriranom i specijalističkom studiju uspješnom odbranom završnog rada.
- (2) Student brani završni rad pred komisijom koju je imenovalo Vijeće članice/podorganizacione jedinice Univerziteta.
- (3) Odbrana završnog rada sastoji se od usmenog izlaganja rezultata rada i obrazloženja izdvojenih zaključaka, kao i odgovora na pitanja u vezi sa rezultatima i zaključcima rada.
- (4) Završni rad i odbrana ocjenjuju se jedinstvenom ocjenom: uspješno odbranio ili nije odbranio. Ocjena se donosi većinom glasova članova komisije.
- (5) Odbrana završnog rada je javna.
- (6) Ispunjen i potpisan obrazac Zapisnika o odbrani završnog rada (Obrazac: Zapisnik sa odbrane završnog rada) dostavlja se studentskoj službi.

Član 57.

(Neuspješna odbrana rada i promjena mentora i teme završnog rada na drugom ciklusu, integriranom i specijalističkom studiju)

- (1) Ako student ne zadovolji na odbrani završnog rada, ima pravo još jednom na odbranu istog završnog rada ili da zatraži da mu se odobri izbor nove teme i/ili mentora.

- (2) Student može najviše dva puta promijeniti mentora i temu završnog rada i to jednom nakon odobravanja prve teme, te drugi put u slučaju neuspješne odbrane rada, i to u roku od 30 dana nakon neuspješne odbrane rada.
- (3) Tema završnog rada se može mijenjati samo u iznimnim slučajevima, a koje je student obavezan obrazložiti.
- (4) Odluku o zahtjevu kandidata za promjenu mentora odnosno teme završnog rada donosi Vijeće članice/podorganizacione jedinice Univerziteta.

Član 58.

(Pohranjivanje završnih radova)

Završni rad na prvom, drugom ciklusu, integrisanom, stručnom i specijalističkom studiju pohranjuje se u Repozitorij završnih radova Univerziteta, u skladu sa članom 95. Zakona o visokom obrazovanju Kantona Sarajevo.

Član 59.

(Prava studenta i studentski standard)

- (1) Student ima pravo da studira po usvojenim i odobrenim pravilima studiranja i nastavnom planu i programu te da bude ispitivan i ocjenjivan u skladu sa pravilima koja su transparentna, pravična i dostupna svakom studentu.
- (2) Prava i obaveze iz studentskog standarda su lična i neprenosiva.
- (3) Student ima pravo na:
 - a) prisustvovanje svim oblicima nastave;
 - b) kvalitetan nastavni proces u skladu sa usvojenim i odobrenim nastavnim planom i programom;
 - c) blagovremeno i tačno informisanje o svim pitanjima koja se odnose na studij;
 - d) transparentnost informacija o rasporedu nastave i ispitnim terminima i to u prve dvije sedmice akademske godine;
 - e) ravnopravnost u pogledu uslova studija i tretmana na Univerzitetu kao i na povlastice koje nosi status studenta;
 - f) različitost i zaštitu od diskriminacije;
 - g) zdravstvenu zaštitu u skladu sa Zakonom;
 - h) korištenje biblioteke i drugih usluga koje se pružaju studentima na Univerzitetu, a u skladu sa aktima Univerziteta;
 - i) konsultacije i pomoć akademskog osoblja u savladavanju nastavnog sadržaja, a posebno pri izradi završnog rada;
 - j) slobodu mišljenja i iznošenja ličnih stavova koji su u vezi sa nastavnim sadržajem u toku realiziranja nastavnog procesa;
 - k) evaluaciju rada akademskog osoblja u skladu sa pravilnikom koji reguliše datu oblast;
 - l) priznavanje i prenos ECTS između visokoškolskih ustanova, s ciljem osiguranja mobilnosti
 - m) učešće u postupku izbora za studentsko predstavničko tijelo i druga tijela ustanovljena Statutom;
 - n) sudjelovanje u radu studentskih organizacija;
 - o) sudjelovanje u radu i odlučivanju tijela Univerziteta i članice u skladu sa Statutom;
 - p) zaštitu u slučaju povrede nekog od njegovih prava na način utvrđen Zakonom i Statutom;
 - q) druga prava utvrđena ovim Pravilima.

Član 60.
(Obaveze studenta)

Student ima sljedeće obaveze:

- a) pridržavati se propisanih Pravila studiranja;
- b) ispunjavati nastavne i druge obaveze;
- c) iskazivati poštovanje prema pravima nastavnog, stručnog i administrativnog osoblja, kao i pravima drugih studenata na Univerzitetu;
- d) uredno izvršavati svoje studijske obaveze i učestvovati u akademskim aktivnostima, uključujući i učešće u standardiziranim provjerama znanja koje organizira članica;
- e) druge obaveze utvrđene ovim Pravilima.

Član 61.
(Studenti koji postižu izvrsne rezultate i ubrzani studij)

- (1) Studenti koji postižu izvrsne nastavne, naučne, umjetničke, društvene, tehnološke, sportske i poduzetničke rezultate, na osnovu prethodno stečenih rezultata, prosječne ocjene ostvarene tokom studija može se odobriti studij pod posebnim uvjetima i/ili završavanje studija u vremenu kraćem od propisanog trajanja studija (ubrzani studij).
- (2) Minimalni uslovi za donošenje odluke o studiju pod posebnim uvjetima i/ili ubrzanom studiju su: položeni svi ispiti u toku studija sa prosječnom ocjenom ne manjom od 9,0 (B) i ostvareni svi ECTS bodovi za svaku studijsku godinu.
- (3) Na zahtjev studenta vijeće odobrava u jednoj studijskoj godini ostvarivanje više od 60 ECTS.
- (4) Zahtjev za ubrzani studij student podnosi najkasnije mjesec dana prije završetka tekuće akademske godine.
- (5) Odluku o studiju pod posebnim uvjetima i/ili ubrzanom studiju iz prethodnog stava ovog člana donosi Vijeće članice na godišnjem nivou.
- (6) Studenti iz stava (1) se mogu uključiti u određene oblike nastavnog, naučnoistraživačkog, umjetničkoistraživačkog i umjetničkog rada.

Član 62.
(Prava studenata sa invaliditetom)

- (1) Univerzitet osigurava pristup visokom obrazovanju i nauci studentima sa invaliditetom u skladu sa zakonom i UN Konvencijom o pravima osoba sa invaliditetom.
- (2) Studenti sa utvrđenim stoprocentnim invaliditetom upisuju se u statusu budžetski finansiranog studenta bez mogućnosti da ovaj status izgube na studijske programe koji se finansiraju iz sredstava osnivača, pod uvjetima:
 - a) da su položili prijemni ispit (ako je isti predviđen),
 - b) da mogu obavljati praktične zadatke-samostalno ili uz pomoć asistenta,
 - c) da su stekli pravo upisa na odgovarajući ciklus studija organizacione jedinice,
 - d) da su dostavili dokaz nadležne institucije o procentu invaliditeta.
- (3) Studentima sa invaliditetom priznaje se pravo na prilagodbu u nastavnim i ispitnim aktivnostima u odnosu na:
 - a) prisustvo nastavi,
 - b) dodatne konsultacije,
 - c) prilagodbu sudjelovanja u pojedinim nastavnim i ispitnim aktivnostima,
 - d) sažimanje pojedinih nastavnih sadržaja,

- e) zamjenske nastavne i ispitne obaveze,
 - f) način i dinamiku provjere ishoda učenja,
 - g) primjenu asistivne tehnologije i pomagala u nastavnim i ispitnim aktivnostima.
- (4) Prilagodba iz prethodnog stava podrazumijeva individualizirani i individualni program. Individualizirani program se odnosi na didaktičko-metodičku prilagodbu, a individualni program na sadržajnu i didaktičko-metodičku prilagodbu u radu sa studentima s invaliditetom.
- (5) Kako bi ostvario pravo na prilagodbu, student podnosi zahtjev Uredu za podršku studentima Univerziteta, a nakon uvida u postojeću dokumentaciju i primjenu drugih postupaka upoznavanja studenta, Ured izdaje stručno mišljenje za vrstu prilagodbe iz stava (4).
- (6) Odluku iz stava (4) ovog člana:
- a) donosi Vijeće članice, odnosno Vijeće odsjeka/katedre/studijskog programa članice, a na temelju postojeće dokumentacije i stručnog mišljenja Ureda za podršku studentima Univerziteta za prilagodbu kroz individualizirani program,
 - b) donosi Vijeće članice, odnosno Vijeće odsjeka/katedre/studijskog programa članice, a na temelju postojeće dokumentacije, uključujući dokumentaciju iz JUKS Zavoda za zdravstvenu zaštitu studenata Univerziteta u Sarajevu, i stručnog mišljenja Ureda za podršku studentima Univerziteta za prilagodbu kroz individualni program.
- (7) Prilikom izrade individualiziranog ili individualnog programa za studente iz stava (1) članice mogu konsultirati članove stručnog tima Ureda za podršku studentima Univerziteta.
- (8) U cilju podrške kvalitetnom studiranju studentima iz stava (1) ovog člana stoje materijalni i ljudski resursi Ureda za podršku studentima Univerziteta.
- (9) U dodatku diplomi/certifikatu/mikroakreditivu se navode ishodi učenja koje je student postigao tokom studija po individualnom programu.
- (10) Prilagodbom se ne odustaje od temeljnih kompetencija/ishoda učenja važnih za studij, ali se one mogu dostizati na različitim nivoima i na različite načine.

Član 63.

(Individualizacija nastavnog procesa za studente sa posebnim statusom)

- (1) Pravo na individualizaciju u postupku realizacije nastave imaju i studenti:
- a) roditelji djeteta kojem je neophodna posebna njega,
 - b) samohrani roditelji,
 - c) roditelji sa troje i više djece,
 - d) trudnice i porodilje,
 - e) koji boluju od teških bolesti koje onemogućavaju redovno prisustvovanje nastavi
 - f) vrhunski sportisti i umjetnici,
 - g) učesnici na međunarodnim takmičenjima,
 - h) na mobilnosti po međunarodnom sporazumu,
 - i) strani državljani
- (2) Pod individualizacijom u postupku realizacije nastavnog procesa iz prethodnog stava podrazumijevaju se sljedeće prilagodbe:
- a) prisustvovanja na nastavi,
 - b) pauziranja studijskog procesa,
 - c) ovjere semestra i upisi godina,
 - d) učestvovanju u pojedinim nastavnim sadržajima,
 - e) dodatne konsultacije sa predmetnim nastavnicima,
 - f) načinu i dinamici provjere znanja.

- (3) Zahtjeve za ostvarivanje prava na individualizaciju nastave u slučajevima a), b), c), d) i e) iz stava (1) student podnosi članici putem Ureda za podršku studentima.
- (4) Na osnovu podnesenog zahtjeva studenta iz stava (3) ovog člana i mišljenja Ureda za podršku studentima, dekan donosi odluku kojom se utvđuje pravo iz stava (1).
- (5) Studenti kojim je u skladu sa tačkom f) i g) iz stava (1) odobrena individualizacija u postupku realizacije nastave, obavezni su najkasnije mjesec dana po okončanju aktivnosti nastaviti studij u skladu sa redovnom dinamikom nastavnog procesa.
- (6) Odluku o individualizaciji realizacije nastavnog procesa iz stava (1), tačka f), g), h), i i) donosi dekan članice a na osnovu podnesene molbe i dokaza za svaki konkretni slučaj.

Član 64.

(Ugovor za obavljanje studentskog rada)

- (1) Student može zaključiti ugovor za obavljanje studentskog rada kao osnov za stupanje na rad i ostvarivanja prava i obaveza temeljem rada za vrijeme studiranja a u skladu sa zakonskim propisima.
- (2) U zavisnosti od statusa studenta, odnosno da li je redovan ili vanredan student, zavisi i ostvarivanje drugih prava studenta po osnovu zaključenog ugovora iz stava (1) ovog člana.
- (3) Ugovor iz stava (1) može trajati najviše do posljednjeg dana studentskog statusa studenta, sa radnim vremenom od najviše 20 sati sedmično raspoređenim na ne više od pet radnih dana.
- (4) Senat i Ministarstvo će propisati način i uslove pod kojima se studentski ugovor može zaključiti i rad na osnovu studentskog ugovora obavljati, kao i pripadajuća prava i obaveze studenta i poslodavca.

Član 65.

(Prava studenata u okviru mobilnosti)

- (1) Studentu se tokom studiranja garantira mogućnost mobilnosti, što uključuje i priznavanje bodova ostvarenih na drugom univerzitetu u skladu sa zakonom, statutom, ovim pravilima i drugim općim aktima Univerziteta odnosno članice.
- (2) Student ima pravo da u toku studija provede jedan dio studijskog programa (jedan semestar ili duže) na drugom univerzitetu u zemlji ili inostranstvu bez obzira na koji način je takva mobilnost podržana – posredstvom međunarodnih programa za razmjenu studenata, na bazi bilateralnih ugovora između univerziteta, sporazuma, projekata ili drugih oblika međunarodne saradnje.

Član 66.

(Polaganje ispita za vrijeme trajanja mobilnosti)

- (1) U slučaju mobilnosti studenata koji jedan ili dva semestra provode na drugom univerzitetu u Evropi ili svijetu za priznavanje ostvarenih postignuća primjenjuju se odredbe Pravilnika o mobilnosti.
- (2) Student koji za vrijeme trajanja mobilnosti ima obavezu polaganja predmeta na matičnoj članici, može polagati predmet ukoliko je to omogućeno izvedbenim planom, na način da članica osigura dodatnu/konsultativnu nastavu. Student može pristupiti polaganju ispita u redovnim terminima bez obaveze slušanja predmeta u dogovoru sa predmetnim profesorom ukoliko je u toku semestra izvršio obaveze iz kontinuirane provjere znanja. Studenti ispite mogu polagati u već utvrđenim terminima u učionicama ili online. Ukoliko to nije moguće, članica je dužna osigurati dodatnu/konsultativnu /ljetnu školu ili nastavu za predmete koje je student dužan polagati na matičnom fakultetu.

DIO ČETVRTI - DISCIPLINSKI POSTUPAK

Član 67.

(Disciplinska odgovornost studenta)

- (1) Disciplinska odgovornost studenta podrazumijeva odgovornost za teže i lakše povrede obaveza u vezi sa studiranjem kao i odgovornost zbog narušavanja ugleda Univerziteta, odnosno članice.
- (2) Teže povrede obaveza su:
 - a) plagijarizam, krivo predstavljanje, prisustvovanje provjeri znanja u ime druge osobe, prepisivanje na provjerama znanja i korištenje nedozvoljenih pomagala u svrhu prepisivanja,
 - b) krivotvorenje isprava u vezi sa studijem i ostvarivanjem studentskih prava,
 - c) nedozvoljeni pristup informacionom sistemu Univerziteta ili službenim prostorijama,
 - d) namjerno uzrokovana materijalna šteta,
 - e) neprilično ponašanje u prostorijama Univerziteta, odnosno članice ili na drugim mjestima gdje se izvodi nastava,
 - f) učestalo ponavljanje lakših povreda,
 - g) uznemiravanje ili diskriminacija po spolu, rodu i drugim osnovama sadržanim u Zakonu o zabrani diskriminacije usmjereno prema drugim studentima i zaposlenicima Univerziteta,
 - h) druga djela kojima se grubo narušava ugled Univerziteta odnosno članice.
- (3) Lakše povrede obaveza su naročito:
 - a) ometanje nastave i ispita,
 - b) prisustvo nastavi pod dejstvom psihoaktivnim supstancama,
 - c) druga neprihvatljiva ponašanja.
- (4) Disciplinska odgovornost studenta, disciplinske mjere i disciplinski postupak na teološkim fakultetima bit će uređen posebnim pravilnicima koje će donijeti ove članice.

Član 68.

(Disciplinske mjere)

- (1) Studentu se za povredu obaveza mogu izreći sljedeće disciplinske mjere:
 - a) javna opomena,
 - b) opomena pred isključenje sa studija,
 - c) zabrana izlaska na ispit/ispite u narednih 1 do 3 ispitna termina u slučaju iz stava 2 člana 67 alineja (a),
 - d) isključenje sa studija na period od jedne do tri akademske godine.
- (2) Mjera isključenja sa studija može se izreći samo za težu povredu obaveza.

Član 69.

(Disciplinski postupak)

- (1) Dekan članice imenuje komisiju za disciplinsku odgovornost studenta čija je dužnost da provede disciplinsku postupak i izrekne disciplinske mjere.
- (2) Komisija ima predsjednika i dva člana. Predsjednika i jednog člana komisije imenuje dekan iz reda nastavnika i saradnika, a jednog člana iz reda studenata. Predstavnik studenata imenuje se na prijedlog asocijacije studenata članice, odnosno Studentskog parlamenta Univerziteta. Mandat komisije traje jednu akademsku godinu.

- (3) U provođenju disciplinskog postupka komisija postupka po pravilima upravnog postupka. Studentu se mora u disciplinskom postupku pružiti mogućnost da se izjasni o činjenicama i okolnostima koje su od važnosti za izricanje disciplinske mjere.
- (4) O usmenoj raspravi ili drugoj važnijoj radnji u postupku sastavlja se zapisnik.
- (5) Pri izricanju disciplinske mjere uzimaju se u obzir osobito: težina povrede i posljedice, stepen odgovornosti studenta, okolnosti pod kojima je povreda učinjena, raniji rad i ponašanje studenta te druge okolnosti relevantne za izricanje disciplinske mjere.
- (6) Odluku o disciplinskoj odgovornosti komisija je dužna donijeti najkasnije u roku od dva mjeseca računajući od datuma pokretanja postupka.
- (7) Protiv odluke komisije dopuštena je žalba vijeću članice u roku od 15 dana od datuma prijema prvostepene odluke. Odluka vijeća je konačna.
- (8) Odluke o izrečenim disciplinskim mjerama za teže povrede obaveza trajno se pohranjuju u studentskom dosjeu.
- (9) Postupak disciplinske odgovornosti studenta ne može se pokrenuti:
 - a) nakon isteka šest mjeseci od datuma saznanja za povredu obaveze i počinioca,
 - b) nakon isteka godinu dana od datuma kad je povreda obaveze učinjena.

Član 70.

(Odgovornost za štetu)

- (1) Student odgovora za štetu koju namjerno ili iz krajnje nepažnje prouzrokuje Univerzitetu ili organizacionoj jedinici.
- (2) Na osnovu podnesene prijave ili na osnovu ličnog saznanja dekan članice pokreće postupak za utvrđivanje štete i odgovornosti za prouzrokovanu štetu.
- (3) Rješenje o pokretanju postupka za utvrđivanje štete sadrži podatke o šteti, o studentu koji je štetu prouzrokovao i dokaze kojima se utvrđuje postojanje štete.
- (4) Odluku o visini štete, odgovornosti za štetu i obavezi studenta da nastalu štetu nadoknadi donosi dekan članice.

Član 71.

(Naknada štete)

- (1) Student je dužan u roku od 30 dana po prijemu odluke iz prethodnog člana izvršiti obavezu naknade štete.
- (2) Ako student ne nadoknadi ili ne pristane da nadoknadi štetu članici, podnijet će se tužba nadležnom sudu radi naknade štete.

DIO PETI - ISPRAVE O STUDIJU

Član 72.

(Zvanje, diploma i dodatak diplomi)

- (1) Student koji ispunio sve obaveze propisane studijskim programom stiče odgovarajuću akademsku titulu, odnosno stručno /naučno/umjetničko zvanje u skladu sa Pravilnikom o sticanju i korištenju akademskih titula, naučnih i stručnih zvanja i Statutom Univerziteta.
- (2) Studentu iz stava 1 ovog člana Univerzitet izdaje diplomu i dodatak diplomi (*diploma supplement*) u skladu sa Pravilnikom o sadržaju javnih isprava Kantona Sarajevo.

- (3) Do izdavanja diplome članica Univerziteta izdaje uvjerenje o završenom studiju kao javnu ispravu, u roku od sedam dana od dana podnošenja zahtjeva za izdavanje uvjerenja.
- (4) Izgled diplome i dodatka diplomi, uvjeti, način i postupak štampanja diploma, postupak dodjele diploma, uvjeti oduzimanja i poništavanja diplome te druga pitanja relevantna za diplome detaljnije se utvrđuju općim aktom Univerziteta.

Član 73.

(Izdavanje uvjerenja i ostalih dokumenata)

- (1) Student koji je upisan u tekuću godinu studija, u slučaju potrebe, na revers može preuzeti dokumente o završenoj srednjoj školi uz prilaganje sljedećih dokumenata:
 - a) Zahtjev za podizanje dokumenata,
 - b) Indeks,
 - c) Potvrda iz biblioteke (da student nije preuzeo knjigu na revers).
- (2) Za izdavanje duplikata indeksa, diplome i/ili dodatka diplomi, lice je dužno dostaviti sljedeće dokumente:
 - a) Zahtjev,
 - b) Potvrda iz Službenog lista da je diploma/dodatak diploma/indeks proglašena nevažećom,
 - c) Uplate na račun prema važećem cjenovniku,
 - d) U slučaju zahtjeva za izdavanjem novog indeksa lice je obavezno donijeti novi indeks i dvije fotografije.
- (3) Za ispis sa članice, student je dužan dostaviti sljedeće dokumente:
 - a) Zahtjev za ispis,
 - b) Indeks,
 - c) Uplate na račun prema važećem cjenovniku,
 - d) Potvrda iz biblioteke da student nema zaduženih knjiga.

Član 74.

(Ostale javne isprave)

- (1) Studentu koji je uspješno završio sve obaveze utvrđene studijskim programom Univerzitet izdaje uvjerenje o završenom ciklusu studija.
- (2) Studentu koji u toku studija odlazi po osnovi mobilnosti na drugu visokoškolsku ustanovu, izdaje se uvjerenje o prepisu ocjena.
- (3) Student koji u toku studija dolazi po osnovi mobilnosti na Univerzitet podnosi studentsku prijavu po osnovu mobilnosti.
- (4) Student koji u toku studija odlazi po osnovi mobilnosti na drugu visokoškolsku ustanovu, zaključuje ugovor o učenju.
- (5) Isprave o studijima, njihov izgled i sadržaj preciznije su regulirani Pravilnikom o sadržaju javnih isprava koje izdaju visokoškolske ustanove u Kantonu Sarajevo.

DIO ŠESTI - PRELAZNE I ZAVRŠNE ODREDBE

Član 75.

(Primjena Pravila)

- (1) Ova Pravila primjenjuju se na studente prvog ciklusa studija, drugog ciklusa studija, integrisanog studija, stručnog i specijalističkog studija na Univerzitetu u Sarajevu, počev od akademske 2026/2027. godine.
- (2) Studenti koji su započeli studij prije početka primjene ovih Pravila nastavljaju studij u skladu sa ovim Pravilima, uz poštivanje ranije stečenih prava u skladu sa zakonom.
- (3) Članice Univerziteta dužne su, u roku od tri mjeseca od dana početka primjene ovih Pravila, izvršiti usklađivanje svojih propisa, općih i pojedinačnih akata sa ovim Pravilima, te donijeti sve odluke i druge akte za koje je ovim Pravilima propisana nadležnost članice radi njihove potpune, pravilne i jedinstvene primjene.

Član 76.

(Prestanak važenja ranijih pravila)

Danom početka primjene ovih Pravila prestaju važiti Pravila studiranja za prvi i drugi ciklus studija, integrisani, stručni i specijalistički studij na Univerzitetu u Sarajevu broj: 01-15-24-1/23 od 27.9.2023. godine, sa pripadajućim izmjenama i dopunama.

Član 77.

(Tumačenje, izmjene i dopune Pravila)

- (1) Tumačenje odredbi ovih Pravila daje Senat Univerziteta u Sarajevu.
- (2) Izmjene i dopune ovih Pravila vrše se na način i po postupku propisanim za njihovo donošenje.

Član 78.

(Stupanje na snagu)

Ova Pravila stupaju na snagu danom donošenja, a primjenjuju se sa početkom akademske 2026/2027. godine.

REKTOR

Prof. dr. Tarik Zaimović

Broj 01-16-82-1/26

Sarajevo, 30. 09. 2024. godine